

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

**Fenomén fascinace trestným činem vraždy a osobností
pachatele vraždy**

Bakalářská práce

Autor: Veronika Pavlisová
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: PhDr. Jan Hubert
Oponent práce: Mgr. Lucie Křivánková, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Veronika Pavlisová
Studium:	P19P0153
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální patologie a prevence
Název bakalářské práce:	Fenomén fascinace trestným činem vraždy a osobností pachatele vraždy
Název bakalářské práce AJ:	The Phenomenon of Fascination of the Crime of Murder and by Murder Personality

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá okolnostmi vedoucími k fascinaci mladých dospělých trestným činem vraždy a osobností pachatele vraždy. Práce vymezuje trestnou činnost se zaměřením na násilnou trestnou činnost a trestný čin vraždy. Dále se zabývá osobností pachatele vraždy a možnými okolnostmi fascinace nad trestným činem vraždy. Cílem bakalářské práce je zjistit možné okolnosti fascinace u mladých dospělých, především s ohledem na jejich pohlaví. V teoretické části jsou na základě odborné literatury definovány jednotlivé pojmy, základní terminologie a problematika daného tématu. V praktické části je zrealizováno empirické šetření pomocí techniky dotazníku.

DE BECKER, Gavin. *Dar strachu*. Přeložil Jiří PODEŠVA. Frýdek-Místek: Alpress, 1998.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA, Jiří. 2014. *Sociální patologie: Závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2. vydání. Praha: Grada. 231 s.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007.

SANDERSON, Catherine. *The Bystander Effect: Understanding the Psychology of Courage and Inaction*. Místo vydání: HarperCollins Publishers Limited, 2020. 272 s.

UNTERWEGER, Jack. *Očistec aneb cesta do kriminálu: skutečný příběh muže, který se stal ve vězení spisovatelem*. Vimperk: Tina, 1994. 218 s.

VETEŠKA, Jaroslav a Slavomil FISCHER. *Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace*. Praha: Grada, 2020. Psyché.

Garantující pracoviště:	Ústav sociálních studií, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	PhDr. Jan Hubert
Oponent:	Mgr. Lucie Křivánková, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	1.2.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Fenomén fascinace trestným činem vraždy a osobností pachatele vraždy vypracovala pod vedením vedoucího práce PhDr. Jana Huberta samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 20. 4. 2022

Veronika Pavlisová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu bakalářské práce PhDr. Janu Hubertu za odborné vedení, cenné rady a vstřícný přístup během tvorby této bakalářské práce. Rovněž děkuji vysokému počtu účastníků výzkumného šetření, kteří si našli čas vyplnit dotazník k této práci.

Anotace

PAVLISOVÁ, Veronika. *Fenomén fascinace trestným činem vraždy a osobností pachatele vraždy*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2022, 66 s. Bakalářská práce

Bakalářská práce je zaměřena na fenomén fascinace trestným činem vraždy a osobností pachatele vraždy. Teoretická část je zaměřena na vymezení násilného trestného činu vraždy, její úpravu v současném platném trestním zákoníku. Dále se práce zabývá typologií pachatelů trestného činu vraždy a možnými prediktory které mohou vést k vražednému jednání. Posledním v teoretické části se tato práce zabývá možnými okolnostmi právě této fascinace. Jsou zde zmíněny slavné případy, ženy, které milovaly vrahy, vrazi, kteří vraždili podle seriálové postavy, a podcasting, který je na získávání informací o těchto případech velmi populární. Empirická část se zabývá kvantitativně orientovaným výzkumem pomocí dotazníkového šetření, který zjišťuje právě možné okolnosti tohoto fenoménu.

Klíčová slova: trestný čin vraždy, pachatel vraždy, fascinace trestným činem vraždy, podcast

Annotation

PAVLISOVÁ, Veronika. *The Phenomenon of Fascination of the Crime of Murder and by Murder Personality*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2022, 66 pp. Bachelor Thesis

This bachelor thesis focuses on the phenomenon of fascination with murder and the perpetrator's personality. The theoretical section focuses on the definition of the crime of murder, and how it is defined in current criminal law. Furthermore, this work analyses the typology of murderers and possible predictors that can lead to murderous behaviour. The thesis details the potential circumstances of this fascination. There are famous cases of women who loved murderers, murderers who murdered according to serial killer characters, and podcasting. The latter is very popular for obtaining information about these cases. The empirical section includes quantitative research based on a questionnaire which identifies possible circumstances of this phenomenon.

Keywords: murder crime, murder offender, murder crime fascination, podcast

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:

Podpis studenta:

Obsah

Úvod	9
1 Vražda a její právní úprava.....	10
2 Osobnost pachatele vraždy	15
2.1 Typologie pachatelů.....	15
2.2 Faktory ovlivňující vražedné jednání	23
3 Možné okolnosti fascinace trestným činem vraždy a jejím pachatelem	29
3.1 Vliv médií na vnímání vrahů společností	31
3.2 Ženy, které milují vrahy.....	36
3.3 True crime žánr a podcasty s touto tematikou	41
4 Průzkum fascinace mladých dospělých trestným činem vraždy a osobností pachatele vraždy	44
4.1 Projekt průzkumu.....	44
4.2 Analýza a interpretace výsledků výzkumu	48
4.3 Shrnutí.....	56
Závěr	58
Seznam použitých zdrojů	60
Seznam obrázků.....	65
Seznam tabulek	66
Přílohy	9

Úvod

Sledování dokumentů, filmů, seriálů, či třeba poslouchání podcastů s true crime žánrem je velice aktuální způsob získávání informací o různých kriminálních případech. Přednášky o sériových vražích či s touto tematikou mají téměř vždy naplněnou kapacitu, kdy účastníky bývají především mladí dospělí. Podcasty s touto tematikou jsou na žebříčcích umístěny na prvních místech, filmy, dokumenty a seriály mají vysoká čísla sledovanosti. Co společnost natolik zajímá na pachatelích trestného činu vraždy či na samotném brutálním činu vraždy?

Tato práce si ve třech kapitolách udává za cíl teoreticky popsat tento fenomén. Práce popisuje jak samotný čin vraždy a jeho právní úpravu, tak samotného pachatele trestného činu vraždy. Tyto pachatele bakalářská práce dále rozebírá a zmiňuje typologii pachatelů trestného činu vraždy, jejich rozdělení a klasifikace. Práce také zmiňuje možné faktory, které mohou vést k vražednému jednání. Ve třetí kapitole se práce zabývá právě možnými okolnostmi této fascinace pachateli trestného činu vraždy. Je zde zmíněno několik skutečných zločinů a také ženy, které byly zamilovány do těchto zločinců. Práce také zmiňuje, že těmito pachateli mohou být fascinováni samotní lidé, kteří se potom rozhodnou napodobovat jejich brutální činy.

Cílem páté, empiricky zaměřené, kapitoly je zjistit, co může převážně mladé dospělé fascinovat na těchto brutálních činech a jejich pachatelích. Výzkumné šetření je uskutečněno pomocí anonymního dotazníku, který je založen na hypotézách ověřujících dosavadní zjištění.

Toto téma práce jsem si vybrala, jelikož je to velice aktuální téma. Práce by také mohla být přínosem pro další zkoumání.

1 Vražda a její právní úprava

Pro úvod této kapitoly si musíme vymezit pár důležitých pojmů spojených s touto tematikou.

Co je to vlastně trestný čin a co za něj můžeme považovat? Trestný čin je ukotven v platném trestním zákoníku č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v §13 odstavec 1. Podle něj je trestným činem „protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně“.

S trestnými činy se často pojí násilí. Novotný a Zapletal (2004, s. 282–283) vysvětlují *násilí* jako „všechny aktivity, pomocí nichž si jedinec či skupina (subjekt, aktér) vytváří a reguluje vztahy vůči sociálnímu okolí způsobem, který je vnímán jako agresivní či manipulativní“. Některé trestné činy se považují za *násilné trestné činy*. Policie ČR (Násilné trestné činy, 2022, online) vymezuje násilné trestné činy jako trestné činy „vyjmenované v trestním zákoníku (TZ), které zahrnují násilí proti druhé osobě nebo pohrůžku násilím“. Jedná se tedy o trestné činy proti životu a zdraví, trestné činy proti svobodě, některé trestné činy proti rodině a dětem a o trestné činy narušující soužití lidí.

V současném platném trestním zákoníku (č. 40/2009 Sb.) do Trestných činů proti životu nepatří pouze vražda, ale také další trestné činy. Jedná se o Zabití (§141), Vraždu novorozeného dítěte matkou (§142), Usmrcení z nedbalosti (§143) a Účast na sebevraždě (§144).

Následujícím pojmem je *pachatel trestného činu*. „Kriminologie pod pojmem pachatelé chápe nejen osoby, které se dopustily činů označených zákonem jako trestné činy, ale i některé osoby, které orgány činné v trestním řízení trestně nestíhají.“ (Novotný, Zapletal, 2004, s. 113) Pachatelům trestných činů se tato bakalářská práce věnuje více ve druhé kapitole.

První vražda podle Bible

Po vyhnání Adama a Evy z Ráje porodila Eva dva syny – Kaina, staršího ze dvou bratrů, a Ábela. Kainovým posláním bylo obstarávat půdu, zatímco Ábel choval ovce. Oba přinášeli Hospodinovi své oběti, Kain vypěstovanou zeleninu a obilí, Ábel ovce. Avšak Hospodin přijal pouze Ábela a jeho oběť, Kaina nikoli. Z mého pohledu Hospodin přijal pouze Ábela a jeho oběť proto, protože mu Ábel přinášel něco, co mu obětovat velmi

nechtěl – své ovce. Také Ábel věděl, že se o něj pokouší hřích, prosil ale Hospodina o odpuštění, zatímco Kain si svůj hřích nepřipouštěl. Podle Hospodina má Kain „na prahu dveří“ hřích, tedy na srdci i na mysli. „Nebudeš-li konat dobro, hřích se uvelebí ve tvých dveřích a bude po tobě dychtit; ty však máš nad ním vládnout“ praví Hospodin Kainovi. A to se také stalo. Kain přišel za svým bratrem Ábelem na pole a zabil ho. Místo toho, aby Kain ovládl svůj stav, svůj hřích, tak hřích ovládl jeho, a on tak Ábela zabil (Výklady ke Starému zákonu, 1991, s. 41).

Takhle nějak asi proběhla první vražda, rovnou bratrovražda, podle Bible. Také stojí za zmínku, že vražda pravděpodobně nebyla vykonána ve stavu akutního afektu, jelikož k ní došlo, až když byli bratři samotní na poli. V následujícím oddílu Bible můžeme také nalézt odkaz na určitý druh dědičné podmíněnosti, jelikož Kainovi potomci byli takovými hříchy také ovládáni.

Pohled na čin vraždy z hlediska historie

Jak vlastně naši předci vnímali vraždu a jak za ní trestali? Lidská společnost k ní již od pradávna měla negativní postoj. Vždyť i Kain se obával, že pokud bude nalezen, může ho jeho nálezce usmrtit za jeho ohavný čin. Čin, který totiž Kain spáchal, napadá jednu složku ze základních potřeb, a to potřebu bezpečí. Pokud se kolem nás bude pohybovat vrah s úmyslem nás nebo jiné zabít, máme tendenci zajistit si ochranu a co nejdříve eliminovat vraha. Podobně jako reagujeme my, reaguje na vrahy i společnost.

Nejznámějším dochovaným důkazem o lhostejnosti společnosti k vraždě je *Chammurapiho zákoník*, který vznikl mezi lety 1797 a 1750 př.n.l. Známy je především díky formulaci „oko za oko, zub za zub“, která představovala spíše právo na odplatu stejným způsobem. Tento zákoník trestal smrtí nejen vraždu, ale i krádeže, únos, nebo také pomoc uprchlému otroku (Klíma, 1979). Dále můžeme mluvit o Mojžíšovi a jeho *desatero přikázání*, které přišlo téměř 500 let po Chammurapiho zákoníku. V *desatero přikázání* můžeme najít páté přikázání „nezabiješ“, které nám jasně vyjadřuje postoj k vraždě.

Malý (1989, s. 179–182) nám ve své knize přibližuje, jak se vyvíjelo trestní právo v Čechách v patnáctém a šestnáctém století. Stavovské právo již rozlišovalo rozdíl mezi úmyslným zabitím a vraždou. Vraždu přezdívali mordem a zabití člověka zapříčiněním bez úmyslu. Postih mordu byl zaveden z úřední povinnosti. Stejně jako stavovské právo,

i městské právo rozlišovalo vraždu a mord. Zabití při loupeži či zabití, při kterém se oběť zcela nemohla bránit – tedy například při koupeli či spánku – nazývalo mordem. Pokud pachatel usmrtil oběť tzv. „z hněvu“ či „bez rozumu“, považoval se tento trestný čin za vraždu. Mord a vražda se také rozlišovaly dle přípravy trestného činu. Mord měl mít charakteristiku přechodí přípravy, zatímco vraždu měl pachatel spáchat v afektu a bez zlého úmyslu. Dále městské právo rozlišovalo trestný čin vraždy a trestný čin zabití. Pokud došlo k zabití z nedbalosti, netrestalo se a bylo řešeno vyrovnáním majetku mezi pachatelem a příbuzným zabitého. Pokud si ale pachatel počínal vědomě a byl si vědom toho, že jeho jednání může vést k usmrcení jiného člověka, jednalo se o vraždu. V této situaci pak soud trestal nejen pachatele, ale i spolupachatele, pomocníky i návodce.

Prvním zákoníkem, vydaným 1. července 1707, na území českého státu, byl *Trestní zákoník Josefa I.* s názvem *Constitutio criminalis Josefina*, který již bral v potaz možné pachatele „zbavené rozumu“ a těm ukládal snížené tresty. Na něj poté navázal roku 1768 vydaný ve Vídni, *Constitutio criminalis Theresiana*, *Trestní zákoník Marie Terezie*, který vešel na území českých zemí v platnost 1. 1. 1770. Bohužel oba zákoníky byly na svou dobu zastaralé. *Zákoník Marie Terezie* měl působit zastrašujícím dojmem, svou krutostí měl odstrašovat od páchání dalších trestných činů. Nerespektoval ani úměrnost mezi mírou provinění a následným trestem. *Trestní zákoník Marie Terezie* vycházel z presumpce viny. Dokud tedy obžalovaný nedokázal svou nevinu, jednalo se s ním jako s vinným (Vlček, 1993, s. 28).

Vlček (1993, s. 29–30) dále ve své publikaci zmiňuje *Všeobecný zákoník o zločinech a trestech za ně Josefa II.*, vydaného roku 1787. V něm byly poprvé uplatněny zásady *nullo crimen sine lege* (žádný zločin bez zákona) a *nullo poena sine lege* (žádný trest bez zákona). Znamenaly, že nikdo nesměl být odsouzen za jednání, které nebylo výslovně zákonem prohlášeno za trestné, a že pachateli může být uložen jen takový trest, jaký za daný trestný čin ukládá zákon. Tresty tedy měly spíše přispívat k převýchově pachatele. Tento zákoník již rozděloval vraždu loupežnou a úkladnou, a také bral v potaz zabití v nutné obraně a obranu nepřiměřenou.

Po určitých novelizacích byl 27. května 1852 přijat *Zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích*, který rozlišoval několik typů vražd – úkladná, loupežná, zjednaná a vražda příbuzných. Také již rozděloval trestné činy na zločiny, přečiny a přestupky. I k mladistvým se přistupovalo jinak. Byli trestáni tak, jako by spáchali přestupek. Tento

zákon platil až do roku 1950, kdy byl přijat zákon č. 86/1950 Sb., který zavedl jednotnou kategorii soudně postižitelných deliktů – trestné činy. Těmi bylo rozuměno takové jednání, které bylo zaviněné a pro společnost nebezpečné. Toto jednání muselo také naplňovat znaky skutkové podstaty některého z trestných činů uvedených v zákoně. Rovněž byla posunuta věková hranice z původních čtrnácti let na patnáct let. Trestným byl jak pokus o trestný čin, návod, tak i pomoc při jeho páchání (Vojáček, et al., 2010, s. 623).

Posledním přijatým zákonem, až do přijetí současného trestního zákona, kvůli nedostatkům zákona z roku 1950, byl zákon č. 140/1961 Sb., který platil až do roku 2009.

Ukotvení vraždy v současném trestním zákoníku

Po téměř padesáti letech jsme se dočkali změny v podobě trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. Tento současný trestní zákoník řadí vraždu mezi trestné činy proti životu. Vražda, pokud je prokázána, je spojena s trestem. Trest za vraždu je definován v současném platném trestním zákoníku č. 40/2009 Sb., v Hlavě první v §140 takto:

- (1) Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmnáct let.*
- (2) Kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let.*
- (3) Odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2*
 - a) na dvou nebo více osobách,*
 - b) na těhotné ženě,*
 - c) na dítěti mladším patnácti let,*
 - d) na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci,*
 - e) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,*
 - f) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,*

- g) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,*
- h) opětovně,*
- i) zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo*
- j) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky.*

(4) Příprava je trestná. (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník)

Trestní zákoník z roku 2009 rozlišuje tři druhy úmyslného usmrcení. §140 odstavec 1 trestního zákoníku označuje vraždu prostou, §140 odstavec 2 označuje vraždu s rozmyslem či po předchozím uvážení. §140 odstavec 3 trestního zákoníku označuje vraždu za zvláště přitěžujících okolností. Jak můžeme na první pohled vidět, rozdíl mezi nimi tvoří výše trestních sazeb, způsob provedení a pohnutka pachatele. Trestní zákoník z roku 2009 také bere v potaz i možné polehčující okolnosti, za které je uložen mírnější trest. Ty se nachází v §141 Zabití a v §142 Vražda novorozeného dítěte matkou.

2 Osobnost pachatele vraždy

„Vrahem se může stát téměř každý z nás, záleží na tom, do jakých podmínek se člověk dostane, jakou míru moci získá a jak jsou narušeny jeho základní potřeby.“ (Drbohlav, 2020, online)

2.1 Typologie pachatelů

Psychologická typologie vychází z předpokladu, že můžeme rozdělit populaci do několika skupin dle vlastností, které můžeme využít např. u predikce chování druhých. Také ve forenzní psychologii funguje obdobně typologický přístup. Typologie pachatelů slouží k poznávání osobnosti pachatele a lze ji poté využít například u výslechu. Čírtková (2004, s. 68) rozlišuje 5 základních typů osobnosti pachatele: *socializovaný (normální) typ*, *neurotický typ*, *psychopatický typ*, *mentálně nedostačivý typ* a *psychotický typ*.

1. *Socializovaným typem* je pachatel, jehož páchaní bylo spíše vybočením z dosavadní životní cesty. Jeho reakce na spáchaný trestný čin je projevena lítostí, smutkem, obavami o pokračování jeho životní cesty atd. V osobnosti tohoto pachatele většinou chybí výraznější známka psychické poruchy, a proto je jednání s tímto pachatelem zpravidla bez obtíží (Čírtková, 2004, s. 68–69).
2. *Neurotický typ* pachatele často trpí větší či menší neurotickou poruchou (např. úzkostí, hysterií, depresivním laděním, vtíravými představami atd.). Tito pachatelé se nejčastěji uchýlí ke zločinnému jednání kvůli emocionálním konfliktům, mnohdy kvůli rodině (může jít o reakci na přehlížení otcem, matčinu dominanci, frustraci uznání rodiči a stabilním citovém zázemí atd.). Často se jedná o pachatele mladistvého a mladého věku z dobře finančně zajištěné rodiny (Čírtková, 2004, s. 69–70).
3. U *psychopatického typu* se předpokládá, že na jeho zločinném jednání sehrává velikou roli osobnost. Tento pachatel trpí psychopatií. Všimnout si těchto pachatelů dovede i „laik“ kvůli jejich mimořádnému chování vybočujícím ze společnosti. Psychopatie je odborně relativně trvalou odchylkou osobnosti. U těchto pachatelů chybí projevy vyšších citů, jsou nadměrně agresivní a výbušní. Jednání s tímto typem pachatelů je kvůli jejich oploštělé emocionalitě obtížné (Čírtková, 2004, s. 71–73).
4. *Mentálně nedostačivý typ* trpí výrazně nízkou inteligencí. Tento typ pachatele je snadné rozpoznat díky používání jednoduchých vět, nepromyšleným činům, a častým útokům na dětech a zvířatech (Čírtková, 2004, s. 73).

5. Poslední *psychotický typ* je typ pachatele trpící některým z nejtěžších duševních onemocnění. Tento pachatel se dopouští často násilných trestných činů, které bývají brutální a mnohdy nesmyslné. Pachatel tohoto typu je například schopen zabít své vlastní děti pod myšlenkou toho, že jsou to roboti (Čírtková, 2004, s. 73–74).

Válková, Kuchta a kol. (2012, s. 465) klasifikují úmyslná usmrcení na *nepsychotické* a *psychotické*. Pro *psychotická úmyslná usmrcení* je typické brutální provedení za použití sekery či mačety. Tento typ vraha si je blízký s obětí a má bizarní motivaci, kterou může být například snaha „ochránit“ oběť před nebezpečným okolím.

Mnohdy se setkáváme s mylným označením mnohonásobných vražd. Spousta lidí totiž vraždy s více oběťmi označuje jako sériové a masové, jako by to byly stejné pojmy. Avšak tyto dva pojmy dělí často odlišná motivace pachatele, způsob provedení trestného činu vraždy, místa činu atd. Navíc, kromě sériového a masového vraha, k pojmu mnoho násobných vražd patří vrah záchvatový (angl. *spree killer*).

Sériový vrah (angl. *serial killer, serial murderer*)

Vrah se stává sériovým, pokud spáchá „série dvou nebo více vražd ... během odlišných akcí.“ (Drbohlav, 2013, s. 15) Sériový vrah si své vraždy plánuje a oběti si vybírá záměrně.

Při rozhovoru Andrej Drbohlav (2020, online) uvádí, že genderový poměr sériových vrahů muži versus ženy je v Americe 85:15, v Austrálii 90:10 a Německu 90:10. U sériových vrahů je spíše více obětí ženského pohlaví (hlavně kvůli sexuálně motivovaným sériovým vrahům), u masových vrahů jsou oběťmi především děti.

Morton et al. pod záštitou FBI (*Federal Bureau of Investigation*) ve své publikaci (2005, s. 4–6) uvádí několik zajímavých mýtů, které si společnost stále o sériových vrazích myslí, avšak nejsou zcela pravdivé. Například se neustále setkáváme s domněnkou, že sérioví vrazi jsou motivováni pouze sexuálním stykem. Není to ale pravda. Ano, často se doslýcháme především o sexuálně motivovaných vraždách, to ale může být především proto, že tento typ vražd je atraktivním pro média. Motivem může být také vztek, finanční situace, touha po pozornosti aj. Dalším mýtem je například domněnka, že sérioví vrazi nemohou přestat vraždit. V dnešní době nám různé seriály, filmy, dokumenty stále ukazují obraz, že sérioví vrazi jsou zcela pohlceni touhou vraždit, že kvůli tomu

nedovedou přestat, a jejich vražedné běsnění tak končí až jejich dopadením. Je ale známo několik případů, kdy se sérioví vrazi udali policejním složkám sami, ať už kvůli tíze břemena, nebo kdy kvůli depresím dokonce spáchali sebevraždu. Známe ale také několik případů, kdy se pachatelé udali sami proto, že došli k závěru, že pokud se nezastaví sami, nedokáže je zastavit už nikdo. Příkladem je třeba Dennis Rader, přezdívaný BTK killer, který zavraždil deset obětí mezi lety 1974 až 1991. Po roce 1991 až do jeho dopadení roku 2004, již žádnou oběť nezavraždil. Rader přiznal, že vražedné jednání mu nahrazovala masturbace. Dalším mýtem, který nám scénáristi či třeba spisovatelé stále nabízejí, je vysoce inteligentní sériový vrah, který má své činy důmyslně promyšlené. Inteligencí vrahů se tato bakalářská práce více zabývá v následující podkapitole.

Sériové vrahy FBI, v čele s Johnem Douglasem, také klasifikuje podle dostupných důkazů na místě činu na vrahy organizované a dezorganizované. Andrej Drbohlav (2013, s. 22–24) sestavil na základě několika dostupných zdrojů přehlednou tabulku rozdílů mezi vrahem organizovaným a dezorganizovaným. Zde uvádím ze zmiňované tabulky pár důležitých faktů:

Tabulka č. 1 - Rozdíl mezi organizovaným a dezorganizovaným sériovým vrahem

Organizovaný sériový vrah	Dezorganizovaný sériový vrah
Průměrné IQ (zjištěné IQ 92,5)	Nadprůměrné IQ (zjištěné IQ 113,9)
Zpravidla základní nebo nedokončené střední vzdělání	Zpravidla dokončené střední, nebo nedokončené vysokoškolské vzdělání
Působí zpravidla nenápadně, nepříliš důvěryhodně	Působí zpravidla charismaticky, důvěryhodně a dobře vypadá
Obvykle vyrůstal bez otce	Obvykle vyrůstal s otcem
V dětství byl obětí psychického a emocionálního týrání	V dětství byl obětí fyzického týrání
Těžko hledá stabilní zaměstnání, manuálně nezručný	Manuálně zručný, preferuje manuální zaměstnání
Sociálně nejistý, žije sám, nenavazuje kontakty	Sociálně schopný, partnerský či rodinný vztah, rád navazuje sociální kontakty
Nepořádný, špatné hygienické návyky	Pořádný, čistotný
Obvykle má doma skrýš	Obvykle doma nemá skrýš

Organizovaný sériový vrah	Dezorganizovaný sériový vrah
Zpravidla impulzivní, své činy neplánuje	Rozvážný, vraždy plánuje detailně
Vraždí především v noci	Vraždí především ve dne
Navrací se na místo činu za účelem znovuprožití vražedného aktu	Navrací se na místo činu za účelem sledování policejní práce
Náhodná oběť	Zcela neznámá oběť
Spontánní útok	Oběti si vybírá
Různorodá typologie oběti	Obdobná typologie oběti
Místo činu po sobě neuklízí	Místo činu nasvědčuje jeho důkladné sebekontrolé
Místo přepadení je obvykle také místem vraždy	Oběť zavraždí na předem vyhlédnutém místě
Nalezena vražedná zbraň	Obvykle nenalezena vražedná zbraň
Tělo objeveno na viditelném místě, obvykle na místě činu	Tělo obvykle uklizeno, převezeno na jiné místo
Známka násilí na oběti v oblasti obličeje a hlavy	Násilí obvykle na těle a končetinách

Zdroj: Drbohlav, 2013 (vlastní úprava)

Jak z tabulky můžeme vidět, **organizovaný vrah** je psychopatický, asociální, pečlivý, pořádný, upravený, narcistický, velmi dbá o svůj vzhled a obvykle je to vzdělaný člověk. Obvykle má manželku či partnerský vztah. Má schopnost vyjadřovat se. Drbohlav (2013, s. 24) dodává, že u tohoto člověka byste často neřekli, že je to vraždící bestie. Na venek působí velmi přátelsky a empaticky, je to ale vše pouze zástěrka a tento typ pachatele je ve skutečnosti bez emocí, bez soucitu, lhostejný k lidskému životu. Naopak **dezorganizovaný vrah** je psychotický, hraniční osobnost, je nepořádný, neupravený, je to jedinec, kterému sociální vztahy nejsou blízké. Má velmi málo zkušeností v sexuálním životě a žije sám. Není schopen vycházet s lidmi, v komunikaci je nejistý a nedokáže se verbálně vyjadřovat. Jeho činy bývají impulzivní, chaotické, místa činu nechává bez větších úprav tak, jak jsou.

Občas pachatelé záměrně kombinují charakteristiky obou typů, či se například shodou okolností z organizovaného vraha stává dezorganizovaný. A proto, že je občas obtížné vymezit, do jaké skupiny pachatel spadá, vznikla **skupina smíšených vrahů** (angl. *mixed*). Smíšený vrah má vlastnosti obou typů. Může se například stát, že ho při činu někdo vyruší, a tak čin nedokončí tak, jak by chtěl. Později může vraždit s větší agresí a může hledat podobnou oběť, jako u které byl při předchozím činu neúspěšný (Drbohlav, 2013, s. 25).

Holmes a Holmes (1998 in Válková, Kuchta, 2012, s. 469) rozlišují čtyři základní typy sériových vrahů:

1. *Vizionářský typ* (angl. *visionary*) je psychotickým vrahem, který může trpět halucinacemi při vražedném jednání, které není sexuálně motivováno. Vraha a oběť spojuje pouze místo a své oběti si vybírá náhodně. Místo činu bývá dezorganizované.
2. *Misionářský typ* (angl. *missionary*) zabíjí své oběti pod záminkou, že si oběti zemřít zaslouží. Tyto oběti jsou podle něj pro společnost nežádoucí. Oběti jsou například jiné rasy, mají jinou sexuální orientaci, či třeba způsob obživy (prostituce) či života. Ani u tohoto typu nejsou vraždy sexuálně motivované, avšak místo činu bývá organizované.
3. *Hédonistický typ*, který se rozděluje do tří podtypů: *vrah z vilnosti* (angl. *lust killer*), *vrah vyhledávající vzrušení* (angl. *thrill killer*) a *vrah hledající komfort* (angl. *comfort/gain killer*). *Vrah z vilnosti* vraždí ze sexuálního motivu uspokojení, kdežto *vrah vyhledávající vzrušení* vraždí hlavně kvůli usmrcení oběti, které mu poskytuje vzrušení. *Vrah hledající komfort* vraždí především pro zisk, pohodlí a komfort. Do tohoto podtypu spadá i *nájemný vrah*. Místa činů bývají organizovaná. Dodávám pojmenování těchto typů také Drbohlavem (2013, s. 34) – *vrah ze žádostivosti*, *vrah z nadšení* a *vrah pro zisk*.
4. *Typ orientovaný na moc či ovládnání* (angl. *power/control killer*) sleduje a pečlivě si vybírá svou oběť, kterou získá převážně kvůli své fyzické síle či manipulaci. Zabíjí z důvodu potřeby dominance a moci. Místa činu bývají organizovaná.

Masový vrah (angl. *mass killer, mass murderer, rampage killer*)

Za masového vraha považujeme někoho, kdo spáchá čtyři nebo více vražd během jedné akce a není zde dlouhý časový odstup mezi vraždami. Spouštěčem bývá nějaká vnější

událost, kdy vrah koná v rozrušení. Vraždí mnohdy z pomsty či zoufalství (Drbohlav, 2013, s. 15). Jak již bylo řečeno, masový vrah často útočí především na dětské oběti. Drbohlav (2015, s. 17–18) uvádí několik zajímavých faktů o masových vraždách. Například nárůst útoků ve školách a veřejných místech od roku 2010 do roku 2014 byl 300% nárůst oproti posledním 30 letem. 73 % útoků je provedeno střelnou zbraní, kdy 82 % vrahů v USA útočí s legálně drženou zbraní.

Jak můžeme vidět, rozdílem mezi sériovým a masovým vrahem je uplynulá doba mezi vražedným jednáním („akcemi“).

Masového vraha můžeme také jinak definovat jako pachatele, který vraždí v jeden okamžik na jednom místě, při čemž usmrtí nejméně 3 oběti, a mezi vraždami emocionálně nevychladne (stejně jako spree killer) (Holmes, Holmes, 1998 in Válková Kuchta, 2012, s. 465).

Záchvatový vrah (angl. *spree killer, spree murderer*)

Dalším typem vrahů je vrah záchvatový. Čírtková (2004, s. 210) překládá spree killera do tzv. „vražedné vlny“. Tento vrah páchá vraždy v jednom krátkém časovém intervalu, kdy je v ohraničené lokalitě, a jeho místa spáchání trestného činu jsou odlišná. O „vlně“ se mluví proto, že vrah náhle ukončí vraždění a ve svém páchání již nepokračuje. Zde je vidět odlišnost od vraha sériového, jelikož ten svého páchání znenadání nezanechá.

Válková, Kuchta a kol. (2012, s. 465) zmiňují pojetí dle Holmese a Holmese (1998), kde spree killera překládají také jako vražedný „tah“ či vražedné „řádění“. Dle nich je tento typ vraha často pachatelem jiné závažné trestné činnosti (mnohdy loupeží), a při svém „tahu“ usmrcuje nejméně 3 oběti v průběhu 30 dnů. Dodávají, že tento typ vraha je kombinací vraha masového a sériového, a že se během svých „pauz“ mezi vraždami emocionálně nezklidní. Také jako vrah sériový vraždí na různých místech.

Dle Drbohlava (2013, s. 15) je záchvatovým vrahem člověk, který spáchal dvě či více vražd, sám či s více pachateli, bez tzv. *cooling off periody*. *Cooling off perioda* je časová prodleva mezi vraždami, kdy si vrah promýšlí provedení dalších činů, a kdy emocionálně vychladne. Tato perioda je tedy typická pro sériového vraha, u záchvatového vraha chybí.

Vrazi z lékařského prostředí

Vrazi z lékařského prostředí jsou skupinou vrahů, která je naprosto odlišná oproti všem známým profilům tohoto typu. Kvůli nemocničnímu prostředí, kde je smrt bohužel častá, jsou velmi dobře maskovaní, a proto je jejich odhalení velmi komplikované a je dáno spíše náhodou. Tito vrazi používají způsoby pro usmrcení oběti, které pro okolí působí jako přirozené. Tato skupina vrahů má odlišnou motivaci, většinou je to touha ovládat lidský život, být tvůrcem a vodičem mezi životem a smrtí, ale může to být například touha vyniknout v lékařském kolektivu. Vrah často oběti uškodí, aby věděl, proč se zdravotní stav oběti zhoršuje, a pak předvádí rychlou pomoc oběti (Drbohlav, 2020, online).

Drbohlav (2013, s. 25) uvádí tři typy vrahů z lékařského prostředí. Prvním je *vrah z milosrdenství* (angl. *mercy killer*), který své oběti způsobí stav, kdy je na pokraji smrti, a poté se jí snaží opět oživit, přednostně kvůli pocitu „božské síly“. Druhým typem je *anděl smrti* (angl. *angel of death*), který usmrcuje své oběti kvůli myšlence, že oběť trpí, a tak jí vlastně tímto způsobem pomůže od bolesti. Tento typ mnohdy své oběti přisuzuje horší zdravotní stav, jen aby mohl smrt vykonat. Třetím typem je *vrah*, který vraždí z *motivů nadšení a potřeby nových zkušeností*.

Nájemní vrazi

Nájemní vrazi jsou v širším slova smyslu vrazi masoví. Drbohlav (2020, online) nám přibližuje kdo to vlastně nájemní vrazi jsou. Je to specifická skupina vrahů masových. Nejčastěji jsou motivováni profitně, tedy ziskem. Mnohdy bývají již od útlého věku spojeni s kriminálním prostředím. Je časté, že nájemným vrahem se stane někdo, kdo má dřívější vojenskou či policejní zkušenost. Díky tomu má mnohem lepší obratnost v získávání zbraní, větší efektivitu a znalost užití zbraní, ale také, pokud jsou z policejního prostředí, znají i jednotlivé policejní postupy, které jim mohou být užitečné ve skrývání se před policií.

Sexuálně motivované vraždy

Téma sexuálně motivovaných vražd je pro média velmi lákavé a atraktivní. Především díky tomu, že jsou tyto činy často provedeny brutálním způsobem. Oběť je mnohdy týraná, a oběťmi jsou také nezřídka děti, případně staré osoby.

Pro sexuální vrahy je usmrcení oběti vyústěním potřeby snížit sexuální vzrušení a napětí. Jejich činy bývají podporovány potřebou moci ovládat a ponižovat oběť. Jak si můžeme

mylně myslet, tak pravou sexuální vraždou není smrt oběti v důsledku znásilnění, nebo třeba usmrcení nevěrného partnera ze žárlivosti. Činy těchto pachatelů bývají propojeny s agresí, pachatelé mívají sexuální motivy a sadistické imaginace (bdělé řízené fantazie) (Válková, Kuchta, 2012, s. 465–466).

Válková a Kuchta (2012, s. 467) nám přibližují způsob provedení vraždy sexuálně motivovaným vrahem. Tito pachatelé svou oběť obvykle neznají a napadají ji v blízkosti svého bydliště. Prvotní komunikace s obětí bývá zdvořilá, poté nastávají vulgární výzvy k souloži, pospolu s výhrůzkami. Vražedným nástrojem bývá nůž, případně různá škrtdla. Pachatel vykonává soulož s obětí před usmrcením, ve třetině případech i po usmrcení. Dochází také k osahávání oběti, či masturbaci nad bezvládným tělem oběti. Sperma na místě činu nebývá, což dokazuje to, že tyto pachatelé těmito sexuálními aktivitami nedosáhnou orgasmu. Místo činu bývá dezorganizované a pachatelé se na něj nevracejí. Nejčastěji k útokům dochází v jarních a letních večerních hodinách, což si nejspíše můžeme vysvětlit vyšší pravděpodobností obnažení těla oběti v důsledku teplého počasí, které by mohlo pachatele vyprovokovat. Obětí sexuálních vražd bývají z velké části ženy ve věku mezi 15.–30. rokem či ženy nad 51 let. U třetiny obětí hraje velkou roli zavinění požitý alkohol obětí, u poloviny pozdní návrat domů.

Vraždy v konfliktu

Obětí pachatelů vražd v konfliktu bývá nejbližší osoba pachatele, např. manžel/ka, partner/ka, rodiče či děti. Trestný čin usmrcení se nejčastěji odehrává v bydlišti pachatele či oběti. Vražedným nástrojem velmi často bývá nůž, kde zranění oběti je posléze typu bodných či bodnořezných ran. K tomuto činu často dochází po vyústění dlouhodobě neřešeného konfliktu, který narušuje a ohrožuje hodnoty pachatele. V partnerských či manželských vztazích bývá pachatel submisivní a snaží se momentální vztah zachovat za každou cenu. Pachatelé své oběti schovávají a následně spolupracují s policií (Válková, Kuchta, 2012, s. 468–469).

Ženské pachatelky vražd

Dle Heretika (1999, s. 52) se ženské pachatelky nejvíce podílejí na vraždách partnerů a dětí. Heretik to přikládá delšímu času strávenému v rodinném prostředí, a tedy častější interakci s rodinnými příslušníky. Ženské pachatelky nejčastěji vraždí v kuchyni, a to právě nožem.

2.2 Faktory ovlivňující vražedné jednání

Agrese a agresivita

Podle Čírtkové (2000, s. 157) je agrese jakési vlastní chování, kdežto agresivita je sklon k útočnému, agresivnímu chování. Agresivita nutně nemusí být vždy špatná. Rozlišujeme agresivitu *konstruktivní a destruktivní*. Konstruktivní agresivita je přirozený projev v našem chování a je důležitá pro utváření naší osobnosti. Tento druh agresivity „brání“ naše postoje, zájmy, avšak bez poškozování druhých. Naopak destruktivní agresivita je úplným opakem. Při tomto typu agresivity jedinec záměrně ubližuje druhým. Destruktivní agresivitu doprovází vážné narušení jedince k sobě a k druhým. Pokud je destruktivní agresivita velmi výrazná, je pokládána za poruchu osobnosti.

Agresivitu můžeme dle patologického hlediska rozdělit do tří druhů. Podle Fischera a Škody (2014, s. 49) dělíme agresivitu na *zlostnou, instrumentální a spontánní*. *Zlostná agresivita* je spíše impulzivním vyjádřením nesouhlasu či rozhořčení. *Instrumentální agresivita* je spíše prostředkem pro dosažení cíle. Tento druh agresivity nemusí být vždy negativní. Příkladem může být použití tohoto druhu agresivity k odvrácení nebezpečí při obraně blízkých. Druh *spontánní agresivity* je agresivní chování, které přináší uspokojení patologických potřeb (například sadismus).

Agresí a agresivitou se zabývá i několik teorií. *Psychoanalytická teorie agrese* chápe agresivitu jako jednu z pudových složek naší osobnosti, která je instinktivní. Naše podvědomí tedy ovládá také pud agrese. Tento pud chceme uspokojit, chceme agresivitu nějak ventilovat a redukovat její napětí. Tato teorie se také pojí s *konstituční teorií*, jelikož některé vlastnosti, které jsou určeny konstituční výbavou, je téměř nemožné ovlivňovat (Čírtková, 2000, s. 159). Například *Kretschmerova typologie* předpokládá, že atletické typy a astenici se budou dopouštět více závažných zločinů než pyknici. Přesněji předpokládá, že je méně pravděpodobné, že se pyknici s cyklotylním charakterem dopustí závažných trestných činů. Naopak u atletiků a asteniků se schizotylním charakterem je větší předpoklad ke spáchání závažnějších trestných činů. U atletiků to logicky může být díky převaze síly a motorické obratnosti. U schizotylních typů lze předpokládat, že je to díky nižší schopnosti empatie (Heretik, 1999, s. 45–56).

Další teorií je *teorie frustrace*, jejíž zakladatelem byl roku 1939 John Dollard. Podle této teorie může být agrese motivována jakoukoliv frustrovanou potřebou. Frustrace je stav

organismu, kdy dochází k neuspokojování nějaké potřeby, či potřeb kvůli překážce. Může být také definována jako krátkodobé neuspokojování potřeb. Frustrace mnohdy bývá důvodem agrese, jelikož pokud je člověk frustrován, bude jednat agresivně, a naopak. Prvotním agresivním projevem frustrace bývají slovní napadení a pomluvy (Čírtková, 2000, s. 160–162).

Poslední teorií, kterou si zmíníme, je *Lernteoretická koncepce agrese*. Tato teorie vychází z behaviorismu, a tak chápe agresi jako naučenou vlastnost v průběhu socializace. Podle této teorie není agresivní chování vrozené či jinak biologicky dané, naopak je naučené, a velmi záleží na vlivech prostředí působících na jedince v průběhu sociálního učení. Tato teorie také bere v potaz nápodobu a identifikaci, s nimiž agrese úzce souvisí. Například dítě, které se bude chovat agresivně, a uvidí jakýsi respekt od svých vrstevníků, se bude pravděpodobně chovat více a více agresivněji. Tato agrese uspokojuje potřeby jedince a opakovaně posilovaná reakcí okolí se v jedinci upevňuje, fixuje, a stává se důležitým rysem osobnosti jedince. Podle této teorie je možné porozumět motivaci agresivních jedinců díky důkladné analýze vlivů sociálního prostředí (Čírtková, 2000, s. 162–163).

Podle Heretika (2019, online) je agresivita riziková sama o sobě, a je často spojená s dalšími osobnostními vlastnostmi. Například to může být afektivnost, labilita, výbušnost, impulzivita a nedostatek zábrán, které souvisí s naším morálním cítěním. Když se dohromady skloubí takovéto rizikové faktory, tak je tento jedinec zvlášť rizikový ohledně páchaní násilných trestných činů. Mohou to být například lidé s disociální poruchou, kterou má 2/3 pachatelů vražd.

Dětství pachatele trestného činu vraždy

Heretik (2019, online) nám ve svém rozhovoru prozrazuje, jak jsou důležité první tři roky života. V této době je rozhodující, zda svět budeme považovat za nepřátelský a ohrožující, a proto se díky tomu budeme chovat agresivně, abychom do něj zapadli, nebo zda svět pro nás bude přátelským a bezpečným místem. Rozhodující je rodina a prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. Spouštěčem může být například šikana daného dítěte již v raném věku.

Prvotním indikátorem je také *hostilita* ke zvířatům v poměrně brzkém věku. Pokud je dítě *týrané, zneužívané a zanedbávané* (syndrom CAN), uzavírá se do své vlastní vnitřní bezpečné bubliny a vytváří si tzv. *denní snění* (angl. *daydreaming*). Toto denní snění je

bdělá řízená fantazie, ve které si dítě tvoří vlastní svět, ve kterém vidí ostatní kolem sebe jako hodné a milující. Mnohdy zrovna týrané děti popisují svoje rodiče jako milující. V této bublině ale také sní o tom, jak by se mohly pomstít ostatním a jak ze sebe mohou vybit negativní emoce a vzrůstající tenzi. Proto prvotní vybití tohoto napětí bývá nejprve na zvířatech, kolem 5. až 7. roku života. U sériových vrahů se k *hostilitě* ke zvířatům může pojit také *pyromanie* a *enuréza* (nekontrolovatelný únik moči bez zjevné příčiny, které dítě považuje za normální), často v důsledku dlouhodobé traumatizace. Pojit se k tomu může také *kompulzivní masturbace*, která úzce souvisí s vývojovou cestou sexuálně motivovaných vrahů (Drbohlav, 2020, online)

Ve vývojové kriminologii jsou důležité dva druhy faktorů působící na jedince. Jedná se o *rizikové* a *ochranné faktory*, které působí na jedince celý život a v různých vývojových etapách. „Rizikové faktory představují takové osobnostní či vnější situační okolnosti a podmínky, které zvyšují pravděpodobnost vzniku násilného (kriminálního) chování.“ (Čírtková, 2004, s. 81) Rizikovým faktorem může být například temperament jedince, nestabilní rodina, ve které dítě vyrůstá, zanedbání dítěte rodiči či úplné odmítnutí dítěte matkou. Rizikovým faktorem ale také může být sledování násilných filmů již v útlém věku. Naopak *ochranné faktory* jsou „vnitřní či vnější podmínky, které tlumí dopad anebo působnost rizikových faktorů.“ (Čírtková, 2004, s. 81) Řadit mezi ně můžeme úplný opak rizikové rodiny, tedy stabilní, podporující a milující rodinu se správnými výchovnými praktikami.

Čírtková (2004, s. 81) také zmiňuje preventivní programy zaměřené na mladé a svobodné těhotné ženy pocházející ze slabých sociálních vrstev. Tyto preventivní programy vedou zdravotní sestry, které usilují o navázání kontaktu mezi miminkem a budoucí maminkou. Zdravotní sestry pomáhají mamince osvojit si správné zacházení s miminkem. Tyto preventivní programy jsou také pro rizikové děti a mládež. Smyslem těchto programů je včas zmírnit, eventuálně úplně přerušit, působení rizikových faktorů, a následně podpořit faktory ochranné. Vývojový kriminologové tvrdí, že toto je cesta, jak předejít vzniku mladých nebezpečných pachatelů.

Rodinný život pachatele trestného činu vraždy

Veteška a Fischer (2020, s. 104) vysvětlují, že důležitým sociálním faktorem, který se může stát rizikovým pro vývoj delikventního chování, je rodina. V dysfunkční rodině se dítě může cítit samo a může být citově deprivováno. Dítěti chybí mateřská či rodičovská

láska, což může mít za následek rozvoj poruchy chování. To bývá často spojováno se *syndromem CAN*, tedy se *syndromem týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Blízké osoby, nejčastěji rodiče, dítě psychicky, fyzicky i emocionálně týrají (Hanušová, 2006 in Veteška, Fischer, 2020, s. 108).

Intelligence a vzdělání mnohonásobných vrahů

Velká část populace si myslí, že vrazi, nejvíce sérioví vrazi, jsou nadprůměrně inteligentní. Tento dojem nám vsugerovávají média, dnešní dokumenty o vražích a různé seriály či knihy. Avšak není to pravda. Podle Drbohlava (2020, online) je průměrná hodnota IQ u sériových vrahů okolo 98 bodů, u organizovaného typu cca 110 bodů a u dezorganizovaného typu cca 92 bodů. Hodnota IQ od 101 do 110 se pokládá za vysoký průměr, a hodnota od 91 do 100 pouze jako průměr. Je tedy zřejmé, že sérioví vrazi nejsou nadprůměrně inteligentní, jak si většina myslí. Avšak IQ není zárukou schopnosti ovládat se, ani toho, že čin těchto vrahů bude extrémně promyšlený a bez jediné chybičky. Některé studie uvádí situaci, kdy vrazi měli nadprůměrné IQ (hodnoty od 111 do 120 bodů), a přesto se dopouštěli banálních chyb, jako třeba zanechání otisků na místě činu. U masových vrahů se uvádí vyšší IQ, průměrně je v hodnotě 138, což je bráno jako výjimečně vysoká hodnota IQ.

U mnohonásobných vrahů se uvádí, že zhruba polovina z nich má pouze základní vzdělání. Vysokoškolského vzdělání dosahuje pouze 5 % sériových vrahů. Jak jsem již zmínila, masoví vrazi mají průměrně vyšší IQ. Úměrně s tím mají dosažené vyšší vzdělání, většinou střední či vysoké, avšak mnohdy nedokončené (Drbohlav, 2020, online).

Motivace k trestnému činu vraždy

Pochopení motivace je velmi důležité pro pravdivé objasnění trestného činu. Například ze zabití se může vyklubat vražda, pokud pachatel jednal s úmyslem (motivací) oběť usmrtit. Čírtková (2000, s. 122–123) rozděluje motivaci trestného činu na *převážně instrumentální, převážně afektivní a deviantní motivaci*.

Jak už z názvu vyplývá, *převážně instrumentální motivace* je jakýmsi instrumentem, nástrojem, k odstranění překážky a dosažení zamýšleného cíle. Tímto cílem může být například odstranění nežádoucího svědka či peněžitý zisk. *Převážně afektivní motivace* se řídí svým názvem. Trestný čin je zde vykonán v afektu, pod silnými emocemi. Běžným

příkladem jsou vraždy na partnerech. *Deviantní motivací*, také podle názvu, můžeme chápat motivaci k trestnému činu, která je motivovaná daným duševním onemocněním. Příkladem jsou sadističtí masoví vrazi.

Pochopení motivu je zcela zásadní, avšak někteří pachatelé mohou mít těchto motivů více. FBI uvedla 7 kategorií motivace sériových vrahů, které mohou být použity pro vyšetřovací metody. Tyto kategorie jsou záměrně široce pojaty aby pomohly vyšetřovatelům zúžit okruh podezřelých. Do těchto kategorií spadá *hměv*, kdy pachatel může pocítovat vztek vůči jedinci nebo společnosti. Další kategorií je *kriminální podnikavost*, kdy pachatel těží ze svého postavení či finanční situace, a jedná se o vraždy spojené s drogami, gangem či organizovaným zločinem. *Finanční zisk* je další motivací, příkladem mohou být pojistné podvody či vraždy „černými vdovami“. Další motivací může být *ideologie*, kdy vrah jedná pro dosažení svého cíle. Příkladem mohou být teroristické útoky a útoky na konkrétní rasové skupiny. Dalším velmi častým motivem je u sériových vrahů *pocit síly či vzrušení* při zabíjení své oběti. Dalším motivem může být také *duševní porucha*, díky níž pachatel může trpět halucinací či bludy. A posledním motivem v těchto kategoriích je *sexuální motivace řízená sexuální potřebou či sexuálními pudy* (Morton, 2005, s. 18).

Manipulace a charisma pachatelů trestného činu vraždy

Psychopati nejsou schopni emocionální sympatie nebo empatie, na druhou stranu jsou schopni tyto emoce velmi dobře předstírat. Právě proto jsou psychopati nejnebezpečnějším typem ze všech poruch osobnosti. Právě psychopati umí velmi dobře manipulovat ostatní, aby dosáhli svých cílů, a aby nasměrovali svou oběť do bodu, kde ji chtějí mít. Také si umí velmi rychle získat důvěru druhých, a rychle se naučí napodobit emoce druhých, navzdory jejich neschopnosti je cítit. Někteří psychopati jsou tak dobří v manipulaci druhých, že mají dlouhotrvající vztahy bez toho, aniž by je někdo podezříval, že se vydávají za někoho, kým nejsou. Tuto osobnost krásně vykresluje seriál Dexter, který je o stejnojmenném sériovém vrahovi s velice dobrou manipulativní schopností a charismatickou osobností, díky které mnoho let uniká policejním jednotkám. Této seriálové postavě se tato práce více věnuje v podkapitole číslo 3.1. Vynikajícím manipulátorem byl také sériový vrah Ted Bundy, který zmanipuloval svou rodinu a okolí tak, že nikdo nevěřil, že spáchal tyto ohavné činy, až do jeho přiznání. Ted Bundy byl na první dojem velice charismatický muž, který dosáhl obdivu u spousty dívek a žen.

U některých obdiv dokonce přesáhl stavu zamilovanosti ze strany jeho stoupenkyň.
Bundymu se tato práce více věnuje v podkapitole 3.2.

3 Možné okolnosti fascinace trestným činem vraždy a jejím pachatelem

Člověk je od přírody přitahován k neznámému. Máme rádi, když se bojíme. Dobrovolně sledujeme horory, dokumenty o vrahách, čteme články o zločinech. Proč tak rádi zažíváme strach? Co nás přitahuje na strašlivých a brutálních činech?

The Bystander Effect neboli Efekt přihlížejícího

Často si představujeme, jak bychom se v určitých situacích zachovali. Jak bychom ihned přispěchali na pomoc, když bychom viděli, jak starší člověk upadl na ulici. Jak bychom pomohli ochránit dítě, které před školou šikanují. Ale byla by realita opravdu taková, jakou si ji představujeme? Zachovali bychom se opravdu tak, jak si myslíme?

Příkladem nám může být případ zavraždění Catherine, přezdívané Kitty Genovese. Kitty byla krásná, štíhlá, mladá černovlasá dívka. Byl pátek 13. března roku 1964 v New Yorku. Kitty se vracela z noční směny z baru, kde pracovala. Byly 3 hodiny ráno a Kitty přijela na parkoviště poblíž bytu, kde bydlela. Když vystoupila z auta, všimla si muže, který na ni podivně hleděl. Rozhodla se tedy jít na druhou stranu než měla cestu, ke sloupu s nouzovým policejním voláním. K němu ale bohužel už nedošla. Podezřelý muž, jménem Winston Moseley bodl Kitty hluboko do zad. Když se k němu Kitty otočila, bodl ji znovu, a to do břicha. Kitty volala o pomoc, a jelikož bydlela v hustě obydlené ulici, čekala, že jí někdo pomůže. Ihned se rozsvítila světla okolních bytů. Bohužel ji ale nikdo na pomoc nepřišel. Pouze jeden muž křikl z okna, ať jí neznámý muž nechá být, čehož se Moseley zalekl a ustoupil do stínů noci. Kitty se zvládla doplazit ke vchodu do knihkupectví. Naneštěstí kvůli zhasnutí světel okolních bytů se Moseley rozhodl vrátit zpět. Kitty znovu několikrát bodl. Kitty křičela z plných sil. Znovu se opakoval scénář, kdy se okolní světla bytů rozsvítila, a Moseley se zalekl. Kitty se z posledních sil doplazila do chodby domu ve kterém bydlela. Bohužel se Moseley znovu rozhodl se vrátit, a své dílo konečně dokonat. Tento proces vraždy trval neuvěřitelných 35 minut. Kitty pokaždé volala o pomoc, a svědci, kteří rozsvětili světla, a slyšeli ji volat o pomoc, jí stejně pomoci nepřišli. Jednalo se asi o 38 svědků, z nichž pouze jeden zavolal na policii. Bohužel pro Kitty už bylo pozdě. Proč Kitty nikdo nepomohl? Proč se svědci pouze dívali, a nesnažili se učinit něco, aby této hrozné vraždě zamezili? (Slater, 2008, s. 103–106)

Když se tento případ otiskl v novinách *New York Times* vznesla se vlna kritiky. Čtenáři posílali do redakce rozhořčené dopisy a požadovali otisknutí jmen a adres svědků na první stranu. Ať je aspoň takto zahanbí. Tito čtenáři nařkli svědky lhostejnými. Může ale lhostejnost za to, že Kitty nikdo nepomohl? Darley a Latané (1968 in Sanderson, 2020, s. 28–33), mladí psychologové, se o tento případ začali zajímat, a tak zinscenovali situaci pro jejich výzkum. Několik studentů umístili do malých uzavřených místností. Studenti měli pomocí interkomu slyšet dalšího studenta, který měl mluvit 2 minuty o svém studentském životě. Polovině studentů bylo řečeno, že mají problémy se spojením, a tak jako jediní uslyší druhého studenta, který právě mluví. Druhé polovině bylo řečeno, že studenta, který právě mluví, uslyší i zbytek. Do této skupinky studentů byl zahrnut také John, herec, který měl zahrát astmatický záchvat. Darley a Latané tak nastavili velmi podobné podmínky, kterým čelili svědci vraždy Kitty. Navzájem se neviděli, ani neslyšeli. Slyšeli jen nařikající Kitty.

Darley a Latané (1968 in Sanderson, 2020, s. 28–33) zjistili, že s čím větší byla skupina studentů, tím menší přicházela pomoc. 85 % těch, kteří věřili, že Johna slyší pouze oni, okamžitě zareagovalo a snažilo se sehnat pomoc. Avšak druhá polovina, které bylo řečeno, že Johna slyší i ostatní, reagovala úplně jinak. Pouze 33 % z nich opustilo místnost do šesti minut. Usoudili, že Johnovi pomůže někdo jiný, a tak se za tu situaci necítili odpovědní. Tato polovina sice nepomohla, ale po skončení experimentu se zajímala, zda je John v pořádku. Dokonce tito studenti vykazovali známky třesoucích rukou a pocení. Když tedy byli z celé situace nervózní a znepokojení, proč se tedy nepokusili Johnu pomoci?

Také ač byli účastníci tohoto experimentu studenti univerzity, u kterých předpokládá pokročilá vyjadřovací schopnost, stejně jako svědci vraždy Kitty, nedokázali vysvětlit, proč Johnu nepomohli. Darley a Latané (1968 in Sanderson, 2020, s. 28–33) také zjistili, že nezávisle na velikosti skupiny, studenti, kteří nepomohli v prvních 3 minutách by s velkou pravděpodobností poté už nejednali vůbec. Radí tedy, že v krizových situacích je nejlepší jednat co nejdříve, protože, čím déle budeme vyčkávat, tím více budeme paralyzováni a neuděláme už nic.

V dalším experimentu Darley a Latané (1968 in Slater, 2008, s. 113–115) zinscenovali situaci, kdy dva studenti (dobrovolníci, kteří byli s experimentem seznámeni) seděli s dalším studentem (který o experimentu nevěděl) v místnosti, a vyplňovali dotazník

o studentském životě. Najednou se z klimatizace začal vanout kouř, který poté zaplnil celou místnost. Darley a Latané zjistili, že když ti dva studenti, kteří s nimi spolupracovali, zůstali v klidu a kouře si nevšimli, tak i třetí student, který o experimentu nevěděl, zůstal také v klidu a pokračoval v dotazníku. Avšak když v místnosti student seděl sám, téměř vždy vyhodnotil situaci ihned jako nebezpečnou a vše nahlásil. Čím to může být, že když jsme v davu, tak se nezachováme tak, jako když jsme sami? Darley a Latané (1968 in Sanderson, 2020, s. 28–33) to pojmenovali jako *difúze odpovědnosti*. To znamená, že čím více je lidí ve skupině, tím menší odpovědnost pociťuje jednatel, a tím menší je šance, že oběti někdo pomůže. Myslíme si totiž, že ostatní pomohou, a tak my nemusíme. Tento fenomén se nazývá *Efekt přehlížejího*.

Dle Darleyho a Lataného (1968 in Sanderson, 2020, s. 28–33) za nepodání pomoci Kitty Genovese nemohla lhostejnost svědků, nýbrž jakési upadnutí do stavu nerozhodnosti a vnitřního konfliktu. Je možné, že se svědci báli o své zdraví, a proto nepomohli? Nebo je mohl samotný akt vraždy fascinovat, a proto se na něj zpoza závěsů tiše dívali, ale policii toto nepřiznali?

3.1 Vliv médií na vnímání vrahů společnosti

Mediální manipulace

Masová komunikace je komunikace prostřednictvím médií, tiskem, rozhlasem, ale především televizí. Masmédia nás mohou ovlivňovat jak pozitivně, tak negativně. Pozitivní může být rychlost předávání zpráv, pomocí nichž se můžeme vzdělávat, mohou nás upozornit na různá nebezpečí atd. Také nás ale mohou manipulovat v politických názorech, můžeme si na nich utvořit závislost, mohou negativně ovlivnit naše názory atd. (Howiecki a Žantovský, 2008, s. 14) V dnešní době se doporučuje neuzavřít svůj názor pouze z jednoho zdroje, ale zjistit si informace i z více zdrojů, a z toho si udělat nějaký svůj pohled na danou situaci. Jelikož masmédia se zejména řídí tím, co je pro společnost zajímavé a přitažlivé, ne vždy jsou situace vysílané masmédií stoprocentně pravdivé a objektivní. Pro společnost je, a vždy bylo, atraktivní sledovat i negativní stránky našich životů, a to například vraždy, násilí, přírodní katastrofy atd. Může sledování brutálního násilí v televizi u sledujících vyvolat agresivní a násilné chování? Howiecki a Žantovský (2008, s. 24–26) dodávají, že násilí a agrese na televizních obrazovkách je velmi zkoumané téma, a že hned několik odborníků se shoduje a je přesvědčeno, že to může mít

jistý vliv na naše chování, především u dětí. To nám jaksi potvrzují vraždy podle seriálové postavy Dextera Morgana. Také sledování erotiky a pornografie v médiích může do jisté míry ovlivnit i život diváka. Sdílení erotiky a sexu v médiích je často spojeno s násilím a agresivitou. Divák pak může ve svém sexuálním životě být nezodpovědný, mít zkreslený pohled na sexuální akt, či tíhnout k násilným praktikám.

Seriál Dexter

Jak jsme se již bavili o předpokladu násilného chování při sledování násilí v televizi, nemálo pachatelů se právě inspirovalo vrahy z televizních obrazovek. Existuje spousta seriálů, dokumentů či filmů, kdy fandíme hlavnímu vyšetřovateli, aby dopadl pachatele a nastolil tak znovu ve světě pořádek. Co ale, když to tvůrci udělají naopak, a do hlavní role postaví sériového vraha? Co když nám ho dokonce představí tak, že my začneme fandit tomuto sériovému vrahu, a přejeme si, aby ho policie nedopadla? Tak přesně takový je seriál s názvem Dexter. Hlavní postavou seriálu je stejnojmenná postava Dexter Morgan, který je forenzním analytikem krevních stop u kriminální policie v Miami. Je to milující manžel, otec svého dítěte a dvou nevlastních, kamarád a zapálený zaměstnanec u policie. Takto ho vidí okolí, je ale skutečně takový? Ve dne ano. V noci se ale stane jakýmsi „soudcem“, kdy rozhoduje o tom, kdo si zaslouží, a kdo si naopak nezaslouží žít. Dexter má svůj „kodex“, a tak vraždí pouze ty, kteří si to podle něj zaslouží (Dexter, online).

Práce u policie je pro Dextera výhodou. Může si tak snadno svou další oběť vybrat z řad pachatelů vražd, či třeba drogových dealerů, kteří někoho zavraždili. Poté, když je vhodná příležitost, a Dexter se ocitne se svou obětí sám, ji obvykle uspí injekcí se zvířecím sedativem. Poté si Dexter upraví místnost, kde plánuje svou oběť usmrtit. Místnost si obalí igelitem tak, aby nikde nezůstala ani kapička krve a důkazy. Oběť obalí do potravinové folie a přilepí ji tak ke stolu. Před svou obětí vystaví fotografie, které mohl díky práci u policie získat. Většinou to jsou portréty obětí, které Dexterova oběť usmrtila či jim ublížila. Také si na sklíčko odebere kapku krve oběti do své „sbírky“. Oběť přichází k vědomí a nastává dialog s Dexterem. Dexter tedy provádí takový svůj rituál, aby jeho oběť pochopila, proč její život musí takto skončit. Poté Dexter ukončí život oběti, většinou probodnutím nožem srdce oběti. Poté oběť rozřeže na menší části, a ty vhodí do černých igelitových pytlů. Těch se poté zbaví v oceánu daleko od miamských břehů (Dexter, online).

Dexter neumí cítit emoce, a tak se je musí naučit správně napodobovat. Naučí se to tak dobře, že si tak získá i přízeň jeho (poté) manželky a spoluzaměstnanců. Seriál nám ukazuje postavu Dextera v pozitivním světle. Dokonce natolik, že Dexterovi fandíme a přejeme si, aby konal toto „dobro“ nadále. Není to ale zvrácené? Nakolik nás seriál ovlivnil, ovlivnil naše vnímání a pohled na sériového vraha, abychom s ním dokonce sympatizovali?

Obr. č. 10 - Dexter Morgan (*villains.fandom, online*)

Obr. č. 1 - Panenka Dextera (*uponamidnightdrear, online*)

Dětské hračky, které mohou být prostředkem násilí ve světě, si můžete zakoupit v každém obchodě. Falešné zbraně, granáty, meče. Co ale, když svému dítěti můžeme koupit postavičku sériového vraha? Na obrázku č. 2 můžete vidět panenku Dextera, který se připravuje na rozřezání oběti. Když tento seriál inspiroval děti k tomu, aby chtěly po svých rodičích koupit tyto panenky, jak moc mohl inspirovat dospělé? Bylo hned několik odpůrců, ale i zastánců, tohoto seriálu. A dokonce i několik napodobitelů, kteří vraždili v masce postavy Dextera, či vraždili stejným způsobem.

Například jednadvacetiletý Marc Howe byl jedním z nich. Nějakou dobu svým přátelům říkal, že by chtěl být jako Dexter, dokonce si jeho fotku vložil i na sociální síť. Když zjistil, že mají doma podobný nůž, kterým Dexter vraždil, ubodal po hádce svou matku 53 bodnými ranami do krku a hlavy. Neprojevilo žádnou lítost, měl pouze radost z toho, že je jako Dexter. Odsouzen byl na doživotí. Podobný čin spáchal Steven Miles,

šestnáctiletý hoch, který rozřezal svou sedmnáctiletou přítelkyni, a uložil ji do igelitových pytlů. Přátelům prý tvrdil, že chce někoho zavraždit stejným způsobem, jako vraždil Dexter (Drbohlav, 2015, s. 253–254).

Dalším je Mark Andrew Twitchell, devětadvacetiletý filmový režisér krátkých hororových filmů. Twitchell se rozhodl, že už nechce vraždy pozorovat jen jako divák na televizních obrazovkách, a proto si založil falešný účet na seznamce. Vydával se za ženu a sjednal si schůzku s mužem. Toho poté přepadl, rozřezal a uložil do igelitových pytlů. O svém činu sepsal i dokument, který také pomohl policii k jeho usvědčení. Přátelé ho popisovali jako zamilovaného, šťastně ženatého, veselého a hodného člověka. Co stálo za tím, že se tento „hodný“ člověk stal brutálním vrahem? Může za to seriál Dexter? (The True Crime Edition, 2021, online) Dalším, a ne posledním, byl sedmnáctiletý vrah Andrew Conley, který zabil svého desetiletého bratra. Jeho tělo pak rozřezal a vložil do pytlů stejně, jako již zmiňovaní napodobitelé Dextera. Vypověděl, že bratra tímto brutálním způsobem zabil proto, že chtěl zažít pocity, které má Dexter, když vraždí (ABC News, 2009, online). Co na tomto seriálu mohlo tyto mladé muže podnítit k tomu, aby zabíjeli takto brutálním způsobem? Proč je Dexter Morgan tak uchvátil, že chtěli být stejní jako on? Zmiňovali jsme si sledování násilí na televizních obrazovkách. Je to sice pořád velmi zkoumané téma, není ale možné si nepovšimnout jistých náznaků, že by to na naše chování opravdu mohlo mít určité dopady.

Jack Johann Unterweger

Jack Unterweger byl rakouský sériový vrah. Jeho život se u každého zdroje liší, proto si jeho život shrneme dle Drbohlava (2013, s. 424–425). Unterweger se narodil roku 1950 mladé matce prostitutce, otec byl neznámý. Jeho matka se údajně snažila svého syna řádně vychovávat s jedním ze svých partnerů, ten bohužel ale jako malé dítě Unterwegera týral. Některé zdroje však uvádí, že se Unterwegera matka po narození vzdala, a vychovával ho jeho dědeček. Unterweger si tedy postupem času vybudoval nenávist ke své matce a ženám obecně, což se stalo mnoha jeho obětím osudným. Vraždil tedy převážně prostitutky různého věku.

Obr. č. 19 - Jack Johann Unterweger (*bostiberbiaas, online*)

První vraždu spáchal v roce 1974, ve věku 24 let, kdy brutálně usmrtil vídeňskou prostitutku. Po této vraždě byl zatčen a odsouzen na doživotí. Nakonec byl ale po 16. letech puštěn na svobodu. Během doby strávené ve vězení se dal Unterweger do psaní, kdy napsal slavnou knihu *Očistec aneb cesta do kriminálu* (1994). Tato kniha je biografií Unterwegera a je z pohledu týraného chlapce, který postrádá mateřský cit a lásku a je vychováván dědečkem. Kniha se stala naprostým bestsellerem. Díky tomu byl pro jeho čtenáře a obdivovatele jakýmsi obrazem „napraveného zločince“, a tak pod nátlakem jeho obdivovatelů byl roku 1990 propuštěn (Bechynková, Krčmová, 2020b, online). Bohužel díky tomuto propuštění začal znovu, téměř okamžitě, vraždit. Jen za pouhých prvních pár měsíců po propuštění Unterweger zabil 6 prostitutek. Během dvou let, než byl znovu dopaden, prý zabil více jak 9 obětí, odsouzen byl ale pouze za 9 dokázaných vražd. Dokonce zabil i jednu prostitutku v Praze, v tehdejší Československu. Díky tomuto případu byl posléze spojen s vraždami. Po odsouzení se roku 1992 zavraždil v cele (některé zdroje uvádějí rok úmrtí 1994) (Drbohlav, 2013, s 424–425).

Když se vrátíme k propuštění Unterwegera, které bohužel vedlo ke smrti několika dalších žen, jeho obdivovatelé dokonce psali petice, a účastnili se protestů. Díky tomu se po propuštění z Unterwegera stala známá osobnost. Účastnil se různých společenských akcí a byl zván do televizních debat. Když se tedy vzneslo první poukázání na spojitost vražd s Unterwegerovo první vraždou, společnost mu nějakou dobu věřila, že je nevinný (Bechynková, Krčmová, 2020b, online). Jak mohl vrah tolik oslnit společnost, že zařídili jeho propuštění z věznice, a ještě z něj udělali slavnou, a veřejně známou osobnost? Čím na ně Unterweger zapůsobil? Věřím, že za to mohlo jeho charismatické vyjadřování a sympatický vzhled.

3.2 Ženy, které milují vrahy

Stockholmský syndrom

Pojem Stockholmský syndrom poprvé popsal americký psychiatr, v té době pracovník u FBI, Frank Ochberg. Ochberg studoval případ vyloupení stockholmské banky.

Clark Olofsson vstoupil 23. srpna roku 1973 do Kreditní banky v centru Stockholmu s úmyslem ji vyloupit. Po policii požadoval, aby mu do banky přivezla jeho přítele Jana-Erika Olssona, také chtěl k bance dostavit auto typu Ford Mustang s plnou nádrží, a peníze. Policie Olssona přivezla do banky a domluvila se s Olofssonem, že do banky smí vstoupit policista a zkontrolovat stav rukojmích. Avšak již druhý den se únosci báli více policistů než únosců. Báli se, že policie použije násilné metody, které akorát vyeskalují situaci. Policie se s únosci dohodnula, a odvedla z banky všechny klienty a návštěvníky. A tak s únosci zůstaly pouze 3 ženy. Elisabeth Oldgren, Kristin Ehnmark a Birgitta Lundblad. Právě Kristin Ehnmark si vytvořila s Olssonem tak silný vztah, že se později zasnoubili. Ke svatbě ale nedošlo (Bechynková, Krčmová, 2020a, online).

Celý proces vyjednávání a držení rukojmích v bance trval neuvěřitelných 130 hodin. 28. srpna policii nezbylo nic jiného než do banky vpustit slzný plyn, a tak se Olsson vzdal. Policie požadovala, ať únosci pustí rukojmí jako první, avšak byli to právě rukojmí, kteří tento scénář odmítli. Báli se, že policie únoscům ublíží, a tak se ženy postavily před ně a vyšli všichni společně. Všechny ženy o obou únoscích tvrdily, že jsou to gentlemani, že byli velmi milí, a dokonce proti nim odmítly svědčit. Jeden čas je chodily i navštěvovat do vězení. Olsson do vězení dostával mnoho dopisů od svých obdivovatelek, a dokonce si jednu z nich po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody vzal (Bechynková, Krčmová, 2020a, online). Co obdivovatelky na Olssonovi viděly, že mu psaly dopisy? Co rukojmí, tyto 3 ženy, viděly na únoscích, že se bály, aby jim policie neublížila? Kristin Ehnmark se sama ptala na otázku, proč s nimi sympatizuje, když by je měla nenávidět. Bylo to kvůli jejich „hezké tvářičce“, nebo kvůli jejich charisma?

Obr. č. 20 - vlevo Clark Olofsson, vpravo Jan-Erik Olsson, (truecrimeedition, online)

A tak se od té doby pozitivní citová vazba oběti k pachateli označuje jako *Stockholmský syndrom*. Toto pouto se nejčastěji rozvine, když má pachatel život oběti „ve svých rukou“, ale rozhodne se ji neusmrtit. Dle Voňkové (2003 in Úlehlová, 2009, s. 67) jsou k rozvinutí Stockholmského syndromu nutné tyto podmínky: život oběti musí být v ohrožení, oběť si musí být jista, že nemůže pachateli uniknout, zároveň je izolována od společnosti, a tak následně pociťuje náklonnost, sympatie k pachateli. Rizikovou osobou k podlehnutí tomuto syndromu může být oběť domácího násilí a sexuálního zneužívání.

Veronica Comptonová

Veronica Comptonová byla mladá (v té době dvacetiletá), pohledná herečka, modelka, malířka. Avšak dojem hezké a milé slečny kazil fakt, že byla posedlá vrahy a násilím. Když se neprosadila ani v jedné ze svých kariér, napsala filmový scénář s brutálním příběhem. Chtěla ho zkonzultovat s někým, kdo má s tímto násilím zkušenosti, a tak ho poslala Kennethu Bianchimu. V dopise také psala, že touží vraždit, a nekrofilně se ukájet na obětech. Bianchi byl v té době sériovým vrahem, který si odpykával svůj trest ve vězení. Veronica navštěvovala Bianchiho ve vězení a zamilovala se do něj. On byl zkušený manipulátor, a tak dožadoval po Veronice důkaz lásky. Ten měl spočívat v tom, že Veronica zavraždí ženu, které vloží do pochvy Bianchiho sperma, aby to vypadalo, že vrah je stále na svobodě, a on je ve vězení neprávem. Veronica se tedy domluvila s neznámou dívkou na schůzce u ní doma. Tam se jí snažila uškrtit, avšak dívka utekla a vše hned nahlásila na policii. Veronica byla zatčena několik hodin po útoku, když se na letišti snažila najít svou další oběť, s nožem a sáčkem spermatu v ruce. Byla odsouzena na 13 let odnětí svobody za pokus o vraždu. Ve vězení se vdala za jiného sériového vraha,

Douglase Clarka. S ním se po roce rozvedla a vdala se za šedesátiletého profesora univerzity (Drbohlav, 2015, s. 280–283).

Čím mohl Veronicu Bianchi tak okouzlit, že pro něj byla schopna a připravena vraždit? Přitahoval ji vzhledem, či jeho charisma? Zamilovala se do něj, jako do člověka, nebo ji vábil vzrušující život po boku sériového vraha?

Theodore Robert Bundy

Bundy se narodil roku 1946 velmi mladé dívce. Vychovávali ho její rodiče, které pojal za své, a svou pravou matku pojal za sestru. Jako malý chlapec byl stydlivý a nesmělý. Ve škole měl výborný prospěch. Od rodičů se poté odstěhoval a staral se o děti své sestry. První přítelkyni si našel v jednadvaceti letech, se kterou se o dva roky později rozešli. Bundy upadl do depresí, co prohloubilo ještě zjištění, že jeho sestra je jeho matka, a jeho rodiče jsou jeho prarodiče. Život mu napravil až studentský život na univerzitě ve Washingtonu. Bundy studoval psychologii a asijskou kulturu. Angažoval se také v politické oblasti a oblasti prevence kriminality. Po absolvování univerzity začal studovat právnickou fakultu v Utahu, kde se stal známým kvůli zachránění tonoucího chlapce. Ve vraždění by ho nikdo nepodezíral, okolí ho vidělo jako milého a chytrého muže (Drbohlav, 2015, s. 180–183).

Vraždit začal v intervalu jedna oběť za měsíc. Jako oběti si vybíral mladé studentky univerzity, které unášel z kampusu pryč. Poté se přesunul do míst určených pro piknik, kde mladé dívky lákal do auta a unášel je. Roku 1974 se pokusil unést dívku, které se podařilo z auta vyskočit. Díky této dívce, která vše nahlásila policii, se v médiích objevil identikit pachatele, který se mu velmi podobal. Poznala ho jedna z bývalých partnerek. Policie tedy zadržela Bundyho v autě, kdy se podezřele snažil ujet policii. V autě našla pouta, nože, masku na lyže a sekáčky na maso. Policie ho okamžitě zatkla pro podezření ze vloupání. Netrvalo dlouho a policie si Bundyho přiřadila k několika případům. 19. února 1976 byl Bundy souzen za několik případů, ke kterým se policii povedlo Bundyho přiřadit. Při soudu Bundy působil klidně a byl si jistý, že ho soudce shledá nevinným. Avšak to se nestalo a odsouzen byl na 1 rok až 15 let s možností podmínečného propuštění. Mezitím se policie snažila získat více důkazů, aby Bundyho přiřadila k dalším případům. Bundy nebyl spokojený se svým obhájcem, a jelikož měl nějaké znalosti z právnické fakulty kterou studoval, rozhodl se, že se bude obhajovat sám (Bechynková, Krčmová, 2020c online).

Jelikož se Bundy obhajoval sám, měl možnost navštěvovat místní knihovnu, aby se mohl na soudní proces připravit. Z té se mu ale podařilo utéct výskokem z okna. Do několika dnů ho ale policie dopadla. Útěk opakoval znovu, po sedmi měsících ve věznici, kdy se mu podařilo protáhnout se dírou ve stropě. Dva měsíce byl na útěku pod falešnou identitou. Mezitím se mu podařilo zavraždit další tři oběti. Roku 1980 byl odsouzen k trestu smrti, který měl být vykonán roku 1986, byl ale kvůli odkladům vykonán až roku 1989 (Bechynková, Krčmová, 2020c online).

Mezitím ve vězení si vzal za ženu Carole Ann Boone, která mu porodila dceru. Boone se prý zamilovala do jeho mediálního obrazu. Proto ho začala ve věznici navštěvovat, a hlásala v médiích, že je Bundy nevinný (Bechynková, Krčmová, 2020c online). Isenbergová (2021, s. 207–210) dodává, že Boone se rázem stala slavnou, byla magnet pro reportéry, jelikož to byla přeci „žena teda Bundyho“. Byla jeho hlasem mimo vězení a silně věřila v jeho nevinu. Isenbergová také poukazuje na fakt, že Carol Boone nemilovala Teda Bundyho, brutálního vraha, jakým byl, ale představu, kterou si o něm vytvořila. Dva roky před jeho smrtí přestala věřit v jeho nevinu a přestala se s ním stýkat.

Do Bundyho nikdo neřekl, že by mohl být tím vrahem, za kterého byl odsouzen. Lidem připadal jako milý a chytrý muž, rozhodně nevinný, jak sám Bundy hlásal. Co ale společnost na tomto případu mohlo tak zaujmout, že byl v té době tak medializovaný, a dosud se o něm vytváří různé filmy a dokumenty? Mnoho dívek a žen popisovalo Bundyho jako pohledného a charismatického (Bonn, 2014, s. 226). Možná to právě mohlo společnost, především osoby ženského pohlaví, na Bundym tolik zaujmout a přitahovat? Avšak, pokud bychom přemýšleli nad tím, že jeho ženský fanklub Bundyho „uctíval“ jen kvůli vzhledu, nebylo by to úplně pravdivé. Například John Wayne Gacy (sexuální sériový vrah, popraven roku 1994) měl také spoustu obdivovatelek. Avšak Isenbergová (2021, s. 208) zde poukazuje na fakt, že Gacy neměl přitahující vzhled či charisma jako Bundy. Pouze se svými činy proslavil, a to k němu ženy přitahovalo.

Bonn (2014, s. 226) poukazuje na to, že by společnost mohlo k Bundymu přitahovat i něco jiného než atraktivní vzhled. Není přeci děsivé, že než Bundyho policie zatkla, tak by o něm nikdo neřekl, že je brutálním sériovým vrahem? Jak to, že to na něm nikdo nepoznal? Jak už jsem zmiňovala v podkapitole 2.2, sériovní vrazi jsou velmi dobří v napodobování emocí a v maskování své pravé identity. Tak mohou bezproblémově zapadnout do okolí. Nevyvolává to v nás dojem, že by každý mohl být sériovým vrahem,

a my bychom si toho ani nevšimli? Mohl by to být třeba náš soused. Vždyť i my bychom se mohli stát vrahovou obětí.

O Bundyho roku 2019 Netflix natočil film s názvem *Extremely Wicked, Shockingly Evil and Vile* (v češtině přeloženo jako *Zlo s lidskou tváří*). Teda Bundyho zde hraje slavný herec Zac Efron, který je mu velmi podobný. Na IMDb (nejznámější mezinárodní on-line databáze informací o filmech, televizních pořadech, hercích, herečkách, režisérech a všem ostatním, co souvisí s filmovou tvorbou) má tento film hodnocení 6.7/10, přičemž tento film hodnotilo 91 tisíc sledujících. Tento film byl, a stále je, na Netflixu velmi populární. Může za to případ Teda Bundyho anebo atraktivní vzhled a herecký výkon herce?

Obr. č. 5 - vlevo Zac Efron, vpravo Ted Bundy (popbuzz, online)

Když se zaměříme na Bundyho na současných sociálních sítích, je jeho případ stále medializovaný. Na aplikaci Tiktok má #tedbundy přes 730 miliónů zobrazení. Když si #tedbundy zadáme do vyhledávání, první, co nám vyhledávač nabídne, je #tedbundyismydaddy (v překladu Ted Bundy je můj „taťka“). „Daddy“ se dá v překladu přeložit, jako tatínek, ale v dnešní době je toto slovo hojně využíváno i v sexuálním podtextu, kdy může vyjadřovat někoho, kdo je ve vedení a má nad námi nadvládu atd. Když se pod tento hashtag podíváme na příspěvky, které mladé slečny vkládají na tuto platformu, nestačím se divit. Některé slečny mají celý pokoj vylepený Bundyho fotografiemi, další na Bundyho fotky kreslí srdce. Čím to může být, že i v dnešní době se do Bundyho mladé slečny „zamilovávají“? Copak neví, že jeho oběti byly především mladé školačky?

Když byl Bundy ve vězení, spousta žen mu tam psala dopisy či ho rovnou navštívila. Při soudním řízení byla soudní síň zaplněna Bundyho obdivovatelkami. V první řadě sedělo několik slečen, které z Bundyho nespustily oči, a když se na ně Bundy usmál, červenaly se a chichotaly se. Isenberg (2021, s. 207) zmiňuje rozhovor mezi Eliottem Leytonem (sociální antropolog, odborník na sériové vraždy) a jednou slečnou, která mu urgentně volala. Byla to žena kolem 30 let a tvrdila, že se do Bundyho šíleně zamilovala a nedokáže na něj přestat myslet. Čím to může být, že jsou ženy schopné zamilovat se do člověka, který brutálně zabíjel? Co nás tak láká na sériových vrazích? Může to být atraktivní vzhled, nebo i třeba to, že nás děsí, že je někdo schopen takto brutálně zabíjet? Na tyto otázky se soustředím ve výzkumném šetření v další kapitole.

3.3 True crime žánr a podcasty s touto tématikou

True crime žánr

True crime žánr je momentálně velmi populární. Definovat ho můžeme jako „knihy a filmy o skutečných zločinech, které se týkají reálných osob“ (přeloženo, Cambridge Dictionary, 2020, online). Avšak u knih a filmů to nekončí. S true crime žánrem se můžeme také setkat v dokumentárních případech či v podcastech a dalším.

Punnett (in Clausen, Sikjær, 2021, online) poukazuje na to, že true crime žánr zde byl už odnepaměti. V první kapitole jsem zmiňovala vraždu Ábela jeho bratrem Kainem. Punnett má na tento čin zajímavý pohled. Přirovnává Boha k prvnímu detektivovi, který vyšetřoval vraždu a potrestal pachatele. Proto předpokládá, že tento žánr je v naší společnosti už od nepaměti. Murley (in Clausen, Sikjær, 2021, online) zas předpokládá vznik moderního true crime žánru v roce 1965, díky knize *In Cold Blood* (překládáno *Chladnokrevně*), kterou napsal Truman Capote. Kniha je psána reportážním stylem a zabývá se skutečnou událostí, brutální vraždou čtyř členů rodiny Clutterových z roku 1959. Autor sleduje motivy vrahů a detektivně pátrá po odpovědích. Pro čtenáře to byl zcela nový pohled na věc.

True crime podcasty

Podcast je mluvená audiosekvence, kterou si může posluchač pustit kdykoliv a kdekoliv. To je jednou z charakteristik a rozdílů od rádia (Bottomley in Clausen, Sikjær, 2021, online). Když si posluchač naladí rozhlasovou stanici, musí poslouchat to, co právě rozhlasová stanice vysílá, avšak u podcastu je to naopak. Posluchač podcastu si z archivu

vybere epizodu, kterou si chce poslechnout, a může si jí poslechnout kdykoliv. Podcasty v ČR může posluchač poslouchat z různých aplikací a platforem, například ze Spotify, Apple Podcasts, Google Podcasts, či třeba na internetových stránkách oblíbeného podcastu.

Podcasty jakožto médium se začaly používat v roce 2005. Dříve k nim byla společnost skeptická, jelikož neměla představu o tom, co by podcasty mohly nabídnout jiného, než nabízelo rádio. V dnešní době jsou ale podcasty populárnější a používanější než zmíněné rádio. Podcasty mají nyní roli vyprávění příběhů, od kterých rádio téměř upustilo (Roberts in Clausen, Sikjær, 2021, online).

V roce 2014 vznikl známý americký podcast *Serial*. Tento podcast se usadil jako první na žebříčcích s nejrychlejším nárůstem posluchačů přes 5 miliónů stáhnutí (Roberts in Clausen, Sikjær, 2021, online). Po tomto podcastu se do světa podcastů true crime žánru přidalo několik dalších, a tak se tento žánr v podcastingu rozšířil. Podcasting obecně se tedy stal populárnějším po roce 2014, a od té doby počet podcastů s touto tematikou stále stoupá.

Podcast Opravdové zločiny

Podcast Opravdové zločiny byl prvním úspěšným podcastem s žánrem true crime v České republice. Jejimi autorkami jsou Lucie Bechyňková a Barbora Krčmová. První epizoda Opravdových zločinů vyšla 2. února 2020. V průměru má každá epizoda kolem 40 minut. Podcast se zabývá nejznámějšími světovými kriminálními případy, ale také méně známými případy, například z České republiky. Také jednou za čas vydá epizodu *Vaše příběhy*, kdy autorky zpracují příběhy ze života posluchačů, buď s kriminální tematikou, nebo také „strašidelné“ příběhy, které posluchači zažili.

Pokud se podíváme na žebříček aplikace Apple Podcasty, tak v sekci Všechny kategorie jsou Opravdové zločiny na druhém místě (data sesbírána 11.04.2022), z nichž z deseti nejpopulárnějších je na sedmém místě také true crime podcast s názvem Kriminálka. Aplikace má také přímo kategorii true crime, která má umístění následující: Opravdové zločiny, Kriminálka, České podsvětí, Motiv zla, Historie českého zločinu, Kdo je zabil?, Kriminálne spisy, vražedné psyché, Pohřešovaná a Holka z forenzního (data sesbírána 11.04.2022). Opravdové zločiny na této platformě mají hodnocení 4,7 z 5 hvězd, se 2,7 tisícem hodnotitelů.

Tento podcast získal v roce 2021 hned několik ocenění. V soutěži Podcast roku vyhrál v kategorii Autorský podcast první místo s 11,5 % odevzdaných hlasů, na druhém místě byl podcast se 7,9 %. Opravdové zločiny měly oproti druhému místu tedy výrazný náskok. V tomto roce také získaly dvakrát druhé místo v soutěži Křišťálová lupa v kategoriích Podcast roku a Cena popularity.

Obr. č. 6 - Podcast *Opravdové zločiny* (spotify, online)

Obr. č. 7 - Mikina (*zločinožrouti*, online)

Číslo posluchačů a sledujících na sociálních sítích také mluví o popularitě tohoto podcastu. Na platformě Youradio je přes 4000 posluchačů, na Instagramu přes 85,3 tisíc sledujících a na Spotify má hodnocení s 4,9 hvězd (hodnotilo přes 5,8 tisíc posluchačů) (data sesbírána 11.04.2022). Na platformě Youtube je přes 60,3 tisíc odběratelů, a jejich videa mají průměrně 80 tisíc zhlédnutí (data sesbírána 11.04.2022). Tento podcast má svou vlastní webovou stránku s e-shopem. Zde si posluchač může zakoupit jejich merch v podobě mikin a trik. Podcast *Opravdové zločiny* má také svou komunitu fanoušků. Název si fanoušci sami vybrali a přezdívají si *Zločinožrouti*. Podle toho také podcast utvořil na stránkách vlastní *Klub zločinožroutů*, kde mají posluchači jisté výhody.

4 Průzkum fascinace mladých dospělých trestným činem vraždy a osobností pachatele vraždy

Empirická část je věnována průzkumu fascinace mladých dospělých trestným činem vraždy a osobností pachatele vraždy.

4.1 Projekt průzkumu

Pro praktickou část práce je stanoven výzkumný problém, který zní: *Jaký důvod může stát za větší fascinací mladých dospělých žen vrahy, oproti mladým dospělým mužům?* Cílem průzkumu je *zjistit možné příčiny fascinace vrahy u mladých dospělých vzhledem k jejich pohlaví.*

K dosažení výsledků výzkumného šetření bylo stanoveno 6 hypotéz, které zní:

- **Hypotéza č. 1:** Mezi mladými dotazovanými osobami ženského pohlaví bude více těch, které se zajímají o problematiku vrahů než mezi mladými dotazovanými osobami mužského pohlaví.
- **Hypotéza č. 2:** Dotazované osoby ženského pohlaví, které se zajímají o problematiku vrahů, uvedou jako hlavní motiv svého zájmu možnou obranu před těmito pachateli.
- **Hypotéza č. 3:** Dotazované osoby ženského pohlaví, které se zajímají o problematiku vrahů, uvedou jako hlavní motiv svého zájmu psychický stav pachatele.
- **Hypotéza č. 4:** Více jak 60 % dotazovaných osob, které se zajímají o problematiku vrahů, uvedou, že se nejvíce informací dozívají z podcastů.
- **Hypotéza č. 5:** Více než 20 % dotazovaných osob pravidelně poslouchá podcast Opravdové zločiny.
- **Hypotéza č. 6:** Většina dotazovaných osob, které pravidelně poslouchají podcast Opravdové zločiny, uvedou, že podcast Opravdové zločiny stojí za zvýšením jejich zájmu o pachatele vražd.

Pro lepší porozumění si hypotézy rozebereme.

H1: Mezi mladými dotazovanými osobami ženského pohlaví bude více těch, které se zajímají o problematiku vrahů než mezi mladými dotazovanými osobami mužského pohlaví.

Tato hypotéza byla stanovena na základě dostupných poznatků ze studií. Příkladem je studie Boling a Hulla (2018, s. 100). V této studii se autoři zaměřovali na posluchače true

crime podcastů pomocí dotazníku umístěném na sociálních sítích. Jejich výzkumný vzorek se skládal z 308 respondentů, z toho bylo 73 % žen. Nejvíce žen bylo ve věku 18 až 34 let (62 %). V této studii bylo více respondentů ženského pohlaví proto, protože se na sociálních sítích o toto téma více zajímaly. Další studií, která toto potvrzuje je studie Vicary a Fraleyho (2010, s. 81). Studie prokázala, že ženy jsou více přitahovány true crime příběhy, zatímco muži jsou více přitahováni jinými násilnými žánry.

H2: Dotazované osoby ženského pohlaví, které se zajímají o problematiku vrahů, uvedou jako hlavní motiv svého zájmu možnou obranu před těmito pachateli.

Je obecně známé, že se lidé zajímají o témata, kterých se bojí, jako například vraždy, násilí, přírodní katastrofy a další. Je pravděpodobnější, že obětí pachatele vraždy bude žena (jak jsme si již řekli, především kvůli sexuálně motivovaným vraždám). Tato hypotéza vyplývá ze studie Vicary a Fraleyho (2010, s. 83–84). Tato studie se také zaměřuje na motivy, proč se ženy zajímají o true crime žánr, především v knižní formě. Autoři zkoumali, zda je možné, že se ženy o toto téma zajímají, protože se chtějí naučit obranným taktikám před pachateli.

Této studii se účastnilo 13 535 účastníků, kdy průměrný věk byl 25 let a 74 % účastníků bylo ženského pohlaví. Účastníci měli na výběr ze dvou knih s tématem únosu a napadení ženy. Jedna z knih měla na obálce shrnutí zahrnující trik, díky kterému potenciální oběť vrahu unikla. Druhá kniha také zmiňovala únik potenciální oběti, avšak bez zmíněného triku. 71 % žen si vybralo knihu zmiňující trik, a pouze 29 % žen si vybralo knihu druhou. U mužských účastníků byl podíl podobný (66 % si vybralo knihu s trikem a 34 % bez triku), avšak u ženského pohlaví byl tento rozdíl výraznější. Tato studie tedy poukazuje na fakt, že ženy jsou přitahovány více knihami, ze kterých se mohou naučit, jak se před těmito pachateli bránit (Vicary, Fraley, 2010, s. 83–84).

H3: Dotazované osoby ženského pohlaví, které se zajímají o problematiku vrahů, uvedou jako hlavní motiv svého zájmu psychologický stav pachatele.

Tato hypotéza také vyplývá ze studie Vicary a Fraleyho (2010, s. 84). Tito autoři se také zaměřovali na fakt, zda je možné, že ženské čtenářky true crime žánru zajímá psychologický obsah. V této studii účinkovalo 3 237 účastníků, přičemž průměrný věk byl 33 let, a 76 % účastníků bylo ženského pohlaví. Autoři účastníkům nabídli knihu s informací, že byl vrah vyslýchán FBI a přiznal se ke svým vražedným motivům. Druhá

kniha tuto informaci neobsahovala. 65 % žen si vybralo knihu se zmíněným motivem a pouze 33 % si vybralo knihu bez motivu. U mužského pohlaví si 59 % vybralo knihu s motivem, kdežto 41 % si vybralo knihu bez motivu. Díky této studii vyplývá, že psychologický obsah v true crime příbězích je jedním z faktorů, který ženy k těmto knihám přitahuje.

Jsem si vědoma toho, že hypotézy **H2** a **H3** si odporují, a že dotazované osoby mohou uvést jako hlavní motiv svého zájmu o pachatele trestného činu vraždy pouze jeden motiv. Obě tyto hypotézy vychází ze studie Vicary a Fraleyho (2010), kde se výsledky mezi výběrem knihy s obrannou tematikou (71 %) a zmíněným psychickým stavem a motivem pachatele (65 %) tolik nelišily. Tento výzkum se odehrával před dvanácti lety, kdy ještě nebyl tak populární již zmíněný podcasting s true crime žánrem, který hlavně rozebírá psychický stav a motivy pachatelů. Předpokládám proto, že jako hlavní motiv dotazované osoby ženského pohlaví v mladé dospělosti uvedou právě onen psychický stav pachatele. Avšak hypotézu H2 jsem zde ponechala, abychom mohli porovnat výsledky s již zmiňovanou studií, a o kolik se výsledky mohly za ty roky změnit.

H4: Více jak 60 % dotazovaných osob, které se zajímají o problematiku vrahů, uvádí, že se nejvíce informací dozvídají z podcastů.

Podcasty jsou momentálně velmi populární žánr pro jak získávání informací, tak zajištění zábavy. Jak jsme již zmiňovali, podcasty s true crime žánrem jsou často mezi prvními v žebříčkách poslouchaných podcastů. Tato hypotéza vyplývá z již zmíněné studie Boling a Hulla (2018). Uživatelé si mimo podcast vybírali, jaká jiná média užívají. Mimo podcast respondenti uvedli, že užívají knihy a filmy (obojí dosáhlo 68 %). Z knih, filmů, magazínů, rádia, podcastů a dalších médií uvedli respondenti, že nejčastěji užívají podcasty (64 %), a na druhém místě uvedli televizi (15 %).

H5: Více než 20 % dotazovaných osob pravidelně poslouchá podcast Opravdové zločiny.

Jak jsme si již zmiňovali, podcasting je momentálně velmi populární téma, zvláště, když je podcast zaměřený na žánr true crime. V ČR jich máme hned několik, tato hypotéza se ale zaměří na podcast Opravdové zločiny. Tento podcast v roce 2021 vyhrál první místo v soutěži Podcast roku v kategorii Autorský podcast. Jelikož zvítězil s velkým

náskokem, 11,5 % odevzdaných hlasů, usuzují, že za tu dobu se jeho popularita ještě navýšila. Proto předpokládám, že 20 % respondentů poslouchá právě tento podcast.

H6: Většina dotazovaných osob, které pravidelně poslouchají podcast Opravdové zločiny uvádí, že podcast Opravdové zločiny stojí za zvýšením jejich zájmu o pachatele vražd.

Jelikož tento podcast vyhrál již zmíněnou anketu Podcast roku a 2x druhé místo v anketě Křišťálová lupa, v kategoriích Podcast roku a Cena popularity, předpokládám navýšení procenta posluchačů. Jelikož tento podcast je na několika platformách mezi prvními nejposlouchanějšími podcasty, a čísla posluchačů neustále stoupají, předpokládám, že tento podcast může za zvýšení zájmu o pachatele vražd.

Dotazníkové šetření

Kvantitativně orientovaný průzkum byl realizován pomocí dotazníkového šetření. Anonymní dotazník byl distribuován elektronickou formou, pomocí služby Survio.com. Dotazníkové šetření probíhalo 15 dní, od 28. 3. 2022 do 11. 4. 2022. Dotazník celkem navštívilo 3620 respondentů, z nichž dotazník dokončilo 2988. Návratnost tedy činí 82,6 %, a proto považují dotazník za úspěšný.

Dotazník se skládá z pěti částí. První část sloužila k seznámení s dotazníkem, prosbu o vyplnění a poděkování. Druhá část (otázky č. 1–2) sloužila pro zjištění věku a pohlaví respondentů. Třetí část (otázky č. 3–6) sloužila pro zjištění zájmu respondentů o pachatele vražd. Čtvrtá část (otázky č. 7–9) sloužila ke zjištění, z jakých médií respondenti nejčastěji získávají informace o pachatelích vražd a trestných činech vraždy. Poslední, pátá část (otázky č. 10–13), sloužila pro získání informací, zda respondenti poslouchají podcasty, především podcast Opravdové zločiny.

Za cílovou skupinu byli zvoleni mladí dospělí. Vágnerová (2020, s. 235) mladou dospělost charakterizuje ve věku 20 až 35 let. Cílová skupina tedy byli mladí dospělí ve věku 20 až 35 let. Důvodem výběru této skupiny je, že z mých osobních poznatků je tato skupina nejvíce tímto fenoménem fascinace trestným činem vraždy a jejím pachatelem zasažena. Pokud se například podíváme na posluchače Drbohlavových přednášek, jedná se především o ženské posluchačky v období mladé dospělosti. Tento jev se ale nevyskytuje pouze na jeho přednáškách, ale i na ostatních přednáškách s touto tématikou.

4.2 Analýza a interpretace výsledků výzkumu

Výsledky dotazníkového šetření jsou uvedeny v tabulkách a grafech. Výsledky jsou okomentovány společně s hypotézami. Dotazník vyplnilo celkem 2988 osob, avšak některé odpovědi se do dotazníku nemohly započítat, proto u každé tabulky uvádím počet celkových odpovědí k dané otázce.

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

Tabulka č. 2 - Pohlaví dotazovaných osob

Možnosti	Četnost	Procenta
<i>Žena</i>	2 805	93,9 %
<i>Muž</i>	163	5,5 %
<i>Nechci uvádět</i>	12	0,4 %
<i>Jiné</i>	8	0,3 %
Celkem	2 988	100 %

První otázka sloužila pro zjištění pohlaví dotazovaných osob. Jak již bylo řečeno, celkem dotazovaných osob, které vyplnili dotazník je 2 988 osob. Z toho bylo 2805 žen (93,9 %) a 163 mužů (5,5 %). Zbytek své pohlaví uvést nechtěl, nebo se považuje za jiné pohlaví.

Otázka č. 2: Jaký je Váš věk?

Tabulka č. 3 - Věk dotazovaných osob

Možnosti	Četnost	Procenta
<i>20–35</i>	2 147	71,9 %
<i>19 a méně</i>	666	22,3 %
<i>36 a více</i>	175	5,9 %
Celkem	2 988	100 %

Druhá otázka pokračovala v získávání informací o dotazovaných osobách, konkrétně se snažila zjistit věk dotazovaných. Jak z tabulky můžeme vidět, nejvíce dotazovaných osob bylo ve věku 20 až 35 let (71,9 %). Jak jsme si již zmínili, Vágnerová (2020, s. 235) toto období považuje za mladou dospělost. Žen, které uvedly, že jsou ve věku mladé

dospělosti, bylo 2035 (72,55 % z dotazovaných ženského pohlaví a 68,11 % ze všech dotazovaných osob). Mužů v tomto období bylo pouze 107 (65,6 % z dotazovaných mužského pohlaví a 3,58 % ze všech dotazovaných osob).

Otázka č. 3: Zajímá Vás problematika spojená s pachateli vražd?

Tabulka č. 4 - Zájem o problematiku spojenou s pachateli vražd

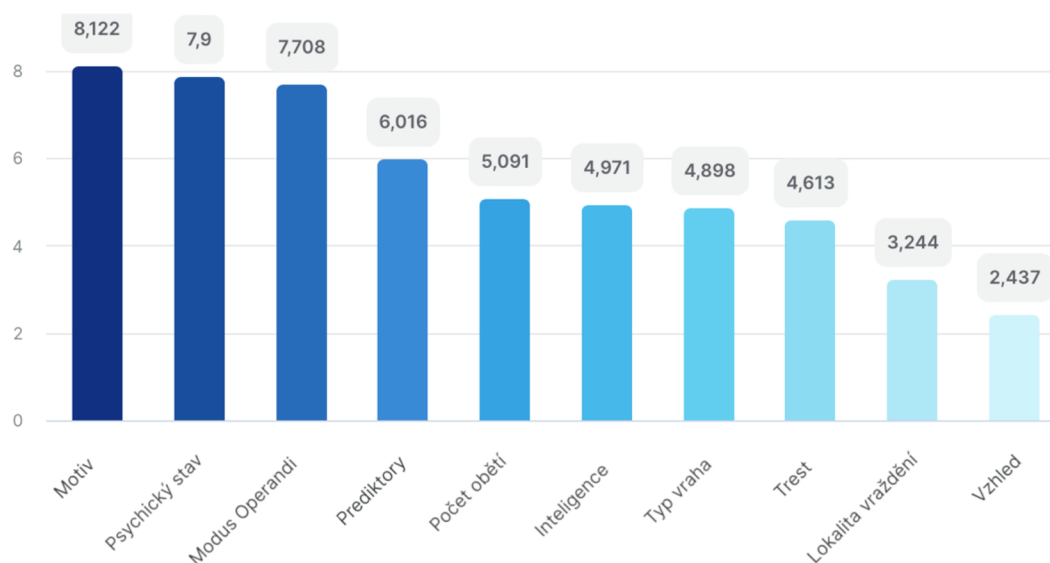
Možnosti	Četnost	Procenta
Ano	2 973	99,5 %
Ne	15	0,5 %
Celkem	2 988	100 %

Třetí otázka se zaměřuje na zájem o problematiku spojenou s pachateli trestných činů vražd. Celkem 2973 dotazovaných osob, tedy 99,5 % ze všech dotazovaných osob udává, že je problematika spojená s pachateli trestných činů vražd zajímavá. Jak jsme již zmiňovali, mladých dospělých žen (tedy ve věku 20–35 let) bylo 2035. Z nich 2030 (99,8 %) udává, že se o tuto problematiku zajímá. Z mladých dospělých mužů, kterých bylo 107, jich 101 (94,4 %) udává, že se o tuto problematiku zajímá.

Otázky č. 1, 2 a 3 se vztahovaly k hypotéze **H1: Mezi mladými dotazovanými osobami ženského pohlaví bude více těch, které se zajímají o problematiku vražd než mezi mladými dotazovanými osobami mužského pohlaví.** Ačkoliv bylo více dotazovaných osob ženského pohlaví, výsledky jsou neuvěřitelné. Jelikož byl dotazník umístěn na sociálních sítích, tak při vyplnění dotazníku záleželo pouze na výběru každého individuálně, zda dotazník vyplní. Už pouze tento fakt, že dotazník vyplnilo o 88,4 % více žen než mužů, vykazuje, že jsou ženy více fascinovány tímto tématem. Ačkoliv procentuálně se zájem mužů (94,4 %) o tuto problematiku od zájmu žen (99,8 %) tolik nelišil, počet respondentů ženského a mužského pohlaví hovoří jasně. Tyto výsledky **potvrzují platnost H1.**

Také pokud tyto výsledky přirovnáme ke zmiňovaným studiím Bolling a Hulla (2018) a Vicary a Fraleyho (2010), potvrdíme výsledky z těchto studií. Studie Bolling a Hulla (2018) sbírala výsledky také pomocí dotazníku umístěného na sociálních sítích. Z 308 respondentů bylo 73 % žen. V našem výzkumném šetření bylo z 2988 dotazovaných osob 2805 žen (tedy 93,9 %).

Otázka č. 4: Co Vás na pachatelích vražd zajímá nejvíce?

Graf č. 1 - Zájem o pachatele trestného činu vraždy

Otázka č. 4 měla za úkol zjistit, co respondenty na pachatelích vražd zajímá nejvíce. Respondenti měli možnost tak seřadit od nejdůležitějšího po nejméně důležité. Na prvním místě, se jako nejdůležitější umístil motiv. Další se umístil psychický stav pachatele. Jako třetí se umístil modus operandi neboli způsob provedení trestného činu vraždy. Dále se v pořadí umístily prediktory, počet obětí, intelligence, typ vraha, trest, lokalita vraždění a na posledním místě vzhled.

Tato otázka se částečně vztahovala k hypotéze **H3: Dotazované osoby ženského pohlaví, které se zajímají o problematiku vrahů, uvedou jako hlavní motiv svého zájmu psychický stav pachatele.**

Otázka č. 5: Pokud v předešlé otázce nebyl faktor, který Vás zajímá na vrazech, prosím vypište jej.

V této otázce měly dotazované osoby možnost sdělit svůj názor, co je zajímavá na pachatelích vražd, a zároveň to nebylo umístěno v tabulce v předešlé otázce. Nejčastěji se zde objevoval rodinný život či soukromý život s počtem 78 odpovědí tohoto typu. Další, co se v této otázce často objevovalo, bylo dětství s počtem 56 odpovědí. Dále se objevovaly odpovědi typu způsob dopadení, délka vraždění, věk při vraždění, pohlaví atd.

Otázka č. 6: Co si myslíte, že je hlavní příčinou Vašeho zájmu o pachatele vražd?

Tabulka č. 5 - Příčina zájmu o pachatele trestného činu vraždy

Možnosti	Četnost	Procenta
<i>Zajímá mě psychický stav pachatele</i>	1 346	45,1 %
<i>Zajímá mě provedení vraždy</i>	848	28,4 %
<i>Chci se dozvědět, jak se před těmito pachateli bránit</i>	527	17,6 %
<i>Jiné</i>	265	8,9 %
Celkem	2 986	100 %

Otázka č. 6 měla za úkol zjistit možnou hlavní příčinu zájmu o pachatele vražd dotazovanými osobami. Respondentů, kteří uvedli, že hlavní příčinou jejich zájmu je psychický stav pachatele, bylo 1346 (45,1 %). Těch, kteří uvedli, že je zajímavá provedení vraždy, bylo 848 (28,4 %), a těch, kteří uvedli, že se chtějí dozvědět, jak se před těmito pachateli bránit, bylo 527 (17,6 %).

Z těchto výsledků vyplývá, že dotazovaných osob ženského pohlaví v mladém věku, které uvedly jako hlavní příčinu zájmu psychický stav pachatele, bylo 947 (46,6 %). Těch, které uvedly jako hlavní příčinu znalost obrany před pachateli, bylo 359 (17,6 %).

Tato otázka se vztahovala zároveň jak k hypotéze **H2**, tak k hypotéze **H3**.

Z výsledků šesté otázky došlo k **nepotvrzení H2: Dotazované osoby ženského pohlaví, které se zajímají o problematiku vrahů, uvedou jako hlavní motiv svého zájmu možnou obranu před těmito pachateli.** Zmiňovaný výzkum Vicary a Fraleyho (2010) má sice odlišné výsledky (71 %), avšak může to být v důsledku několika faktorů. Prvním je, že si účastníci výzkumu vybírali mezi dvěma knihami, kdežto zde si dotazované osoby vybíraly mezi čtyřmi možnostmi. Druhým faktorem může být, dle mého názoru, vývoj technologií, psychologie, a obecně zájmu o problematiku vrahů. Když Vicary a Fraley podnikli výzkum v roce 2010, nebyl podcasting zcela populární. Také nebylo takové množství dokumentárních příběhů, které se touto problematikou zabývaly. Dle mého

názoru právě to může za zvýšení zájmu spíše o psychický stav pachatelů trestných činů vražd než o obranu před nimi.

Naopak nám tato otázka a otázka č. 4 **potvrzuje platnost H3: Dotazované osoby ženského pohlaví v mladé dospělosti, které se zajímají o problematiku vrahů, uvedou jako hlavní motiv svého zájmu psychický stav pachatele.** Ženské respondentky v mladém dospělém věku v otázce č. 6 uvedly jako hlavní příčinu zájmu o pachatele trestného činu vraždy právě psychický stav pachatele (46,6 %). Také otázka číslo 4 nám tuto hypotézu potvrzuje. Pokud bychom se podívali na seřazení dle nedůležitosti podle žen ve věku mladé dospělosti, hodnoty a seřazení odpovědí zůstanou téměř stejné. Ve výzkumu Vicary a Fraleyho (2010) si 65 % žen vybralo knihu právě se zmíněným přiznáním vraha k vražedným motivům. Věřím, že pokud by si dotazované osoby ženského pohlaví vybíraly právě mezi dvěma odpověďmi, tedy mezi obranou a psychickým stavem, že by stejně zvítězil psychický stav pachatele. Také k porovnání výsledků Vicary a Fraleyho se výsledek dotazníku tolik neodlišuje.

Otázka č. 7: Kde se dozvídáte nejvíce informací o pachatelích vražd?

Tabulka č. 6 - Získávání informací o pachatelích trestného činu vraždy

Možnosti	Četnost	Procenta
<i>Podcasty</i>	2037	68,2 %
<i>Filmy/seriály/dokumenty</i>	602	20,1 %
<i>Publicistika (články, reportáže, interview, fejeton a další)</i>	164	5,5 %
<i>Odborná literatura</i>	118	3,9 %
<i>Jiné</i>	38	1,3 %
<i>Beletrie (umělecká literatura, poezie, drama, detektivní, sci-fi, fantasy a další)</i>	29	1 %
Celkem	2 988	100 %

Tato otázka sloužila ke zjištění, odkud se dotazované osoby dozvídají nejvíce informací o problematice pachatelů trestného činu vraždy. Jak jsme si již zmiňovali, zde jsme se údaji opírali o studii Bolling a Hull (2018). Proto jsme nastolili hypotézu **H4: Více jak 60 % dotazovaných osob, které se zajímají o problematiku vražd, uvádí, že se nejvíce informací dozvídají z podcastů.** Ve studii Bolling a Hulla tedy respondenti uvedli, že nejčastěji užívají pro tyto informace podcasty (64 %). Z výsledků mého výzkumného šetření vyplývá, že 2037 dotazovaných osob (68,2 %) užívá pro tyto informace nejčastěji podcasty. Tímto se tedy **platnost H4 potvrzuje.**

Otázka č. 8: Jak často sledujete filmy/dokumenty/seriály s tematikou vražd?

Tato otázka sloužila pouze pro mé osobní zájmy a mohla by posloužit pro další výzkumná šetření. Výsledkem této otázky bylo, že 967 respondentů (38,7 %) uvádí, že filmy/dokumenty/seriály s touto tematikou sledují 2–5x do měsíce. Dále 777 respondentů (31,1 %) uvádí, že sledují 10 a vícekrát do měsíce. Na dalším místě se umístilo 6–9x do měsíce s 424 respondenci (17 %) a 291 respondentů (11,6 %) uvádí, že 0–1x do měsíce. Zbytek, tedy 40 respondentů (1,6 %) uvádí, že s touto tematikou nesledují vůbec.

Otázka č. 9: Jak často čtete literaturu s tematikou vražd?

Tato otázka také sloužila pouze pro mé osobní zájmy a rovněž by mohla posloužit pro další výzkumná šetření. Výsledky této otázky byly takové, že 1388 respondentů (46,5 %) odpovědělo, že čtou literaturu s touto tematikou 0–1x do měsíce. Druhou nejčastější odpovědí bylo 2–5x do měsíce (766 respondentů = 25,6 %). Třetí nejčastější odpovědí bylo „S touto tematikou literaturu nečtu“ (577 respondentů = 18,6 %). Zbylé výsledky ukazují, že 139 respondentů (4,7 %) čte literaturu s touto tematikou 10 a vícekrát do měsíce, a 138 respondentů (4,6 %) čte 6–9x do měsíce.

Otázka č. 10: Posloucháte podcasty s tematikou vražd? Pokud ano, jak často?

Tato otázka se pojila s hypotézou **H5.** Podcast Opravdové zločiny vydává průměrně 1 epizodu týdně. Bylo tedy zapotřebí zjistit, jak často mohou daný podcast dotazované osoby poslouchat. Tato otázka se nejprve zaměřuje na podcasty obecně, a proto po ní následuje otázka č. 11, která se na hypotézu H5 zaměřuje zcela.

Tabulka č. 7 - Podcasty

Možnosti	Četnost	Procenta
<i>Ano poslouchám, více než 3x do měsíce</i>	2 680	89,7 %
<i>Ano poslouchám, méně než 3x do měsíce</i>	164	5,5 %
<i>Podcasty s touto tematikou neposlouchám</i>	144	4,8 %
Celkem	2 988	100 %

Výsledky této otázky jsou takové, že 2 680 dotazovaných osob (89,7 %) poslouchá podcasty s touto tematikou více než 3x do měsíce. 164 osob (5,5 %) poslouchá podcasty méně než 3x do měsíce a zbylých 144 osob (4,8 %) podcasty neposlouchá vůbec.

Otázka č. 11: Posloucháte podcast Opravdové zločiny?

Tabulka č. 8 - Podcast Opravdové zločiny

Možnosti	Četnost	Procenta
<i>Ano, poslouchám</i>	2 774	92,8 %
<i>Ne, neposlouchám</i>	214	7,2 %
Celkem	2 988	100 %

Po otázce, zda dotazované osoby vůbec poslouchají podcasty s tematikou vražd, následovala otázka související s podcastem Opravdové zločiny. 2 774 dotazovaných osob (92,8 %) uvádí, že podcast Opravdové zločiny poslouchá. Zbytek, 214 osob (7,2 %), udává, že tento podcast neposlouchá. Tato otázka také souvisela s hypotézou **H5**.

Otázka č. 12: Pokud jste v předchozí otázce odpověděli, že posloucháte podcast Opravdové zločiny, jak často jej posloucháte?

Následovala otázka, která se plně soustředila na hypotézu **H5: Více než 20 % dotazovaných osob pravidelně poslouchá podcast Opravdové zločiny.** Dotazovaných osob, které pravidelně poslouchají podcast Opravdové zločiny, bylo 2 499 (83,6 %). Na druhém místě s nejvíce procenty se umístila odpověď, že dotazované osoby tento podcast neposlouchají (204 = 6,8 %). Dále, že tyto osoby poslouchají tento

podcast nepravidelně (186 = 6,2 %), a na posledním místě, že poslouchají každou druhou epizodu (99 = 3,3 %).

Tabulka č. 9 - Pravidelnost posluchačů epizod podcastu *Opravdové zločiny*

Možnosti	Četnost	Procenta
<i>Pravidelně poslouchám každou epizodu</i>	2 499	83,6 %
<i>Tento podcast neposlouchám vůbec</i>	204	6,8 %
<i>Tento podcast pravidelně neposlouchám</i>	186	6,2 %
<i>Poslouchám každou druhou epizodu</i>	99	3,3 %
Celkem	2 988	100 %

Jedná se tedy o jednoznačné **potvrzení platnosti H5**. Z těchto výsledků je patrné, že se popularita tohoto podcastu mohla též zvýšit po výhře již zmiňovaných cen. Jelikož jsme si stanovili pouze 20 %, jsou tyto výsledky obdivuhodně vysoké.

Otázka č. 13: Pokud jste odpověděli, že posloucháte podcast *Opravdové zločiny*, myslíte si, že tento podcast může za zvýšení Vašeho zájmu o vrahy?

Tabulka č. 10 - Zvýšení zájmů o pachatele vražd díky podcastu *Opravdové zločiny*

Možnosti	Četnost	Procenta
<i>Ano, myslím si to</i>	2 007	67,2 %
<i>Ne, nemyslím si to</i>	778	26 %
<i>Tento podcast neposlouchám</i>	203	6,8 %
Celkem	2 988	100 %

Otázka třináctá, a taky poslední, se pojila s hypotézou **H6: Většina dotazovaných osob, které pravidelně poslouchají podcast *Opravdové zločiny* uvádí, že podcast *Opravdové zločiny* stojí za zvýšením jejich zájmu o pachatele vražd.**

Výsledky této otázky jsou takové, že 2 007 dotazovaných osob (62,2 %) si myslí, že tento podcast může za zvýšení jejich zájmu o pachatele trestného činu vraždy. Dalších 778 osob (26 %) si tento fakt nemyslí, a zbylých 203 osob (6,8 %) tento podcast neposlouchá.

Díky této otázce se výzkumné šetření snažilo zjistit, zda může mít podcast Opravdové zločiny podíl na zvýšení zájmu o pachatele trestného činu vraždy. Jak jsme si již řekli, podcast Opravdové zločiny vznikl na začátku roku 2020. V polovině roku 2021 získal tento podcast cenu Podcast roku 2021. Tento podcast získal vysokou popularitu za téměř rok a půl. Také se této soutěže účastnilo 3x více hlasujících oproti minulým rokům (Podcast roku, online). Mohl za zvýšení počtu hlasujících tento podcast?

Pokud se podíváme na souvislosti otázky č. 12 a otázky č. 13 zjistíme fakt, že dotazovaných osob, které v otázce č. 12 vyplnily, že podcast Opravdové zločiny poslouchají pravidelně, a vyplnily v otázce č. 13, že si myslí, že tento podcast může za zvýšení zájmu o pachatele trestného činu vraždy, bylo 1 855, tedy 74.2 %. Tento výsledek je jednoznačným **potvrzením platnosti H6**. Ačkoliv výzkumné šetření odhadovalo, že dotazovaných osob, které tuto hypotézu potvrdí, bude dostatek, takový výsledek je opravdu nečekaný a pozoruhodný a jen dokazuje to, jak je tento podcast a celkově tato tematika populární.

4.3 Shrnutí

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit možné příčiny fascinace vrahy u mladých dospělých vzhledem k jejich pohlaví. Výzkumné šetření zjistilo, že tím z velké části může být motiv pachatele a psychický stav pachatele, který uvedly dotazované osoby jako nejdůležitější v otázce č. 6 s výsledkem 1 346 odpovědí (45,1 %). Výzkumné šetření také zjistilo, že vysoký podíl na tomto fenoménu může mít také podcast Opravdové zločiny, který je v současné době velmi populární.

Dalším velkým zjištěním výzkumného šetření je fakt, že ženy v mladé dospělosti jsou více fascinovány tímto tématem než muži (zde došlo k potvrzení platnosti hypotézy H1). Proto také hypotéza H2 předpokládala fakt, že je to kvůli možnému naučení se obranným technikám. Jelikož u této hypotézy nedošlo k potvrzení, myslím, že je to kvůli množství dokumentů a podcastů, které se právě zabývají spíše příběhem pachatele trestného činu vraždy a zkoumají jeho psychický stav a prediktory, které mohly podnítit u pachatele vražedné jednání. Také u výzkumu Vicary a Fraley (2010) si dotazované osoby vybíraly

pouze ze dvou knih, kdežto v otázce č. 3 si respondenti vybírali mezi třemi odpověďmi. Myslím si, že u výzkumu těchto autorů vyšlo vyšší procento u knih s obrannou technikou než s psychickým stavem pachatele kvůli tomu, že v roce jejich výzkumu nebylo právě tak vysoké množství těchto zmiňovaných dokumentů a podcastů.

Jsem překvapena, že byl až takto vysoký zájem o vyplnění dotazníku, a proto bylo dosaženo tak vysokého podílu dotazovaných osob. Myslím si, že to potvrzuje fakt, že je tento fenomén fascinace trestným činem vraždy a osobností pachatele vraždy velmi aktuální.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo teoreticky popsat problematiku fenoménu fascinace trestným činem vraždy a osobností pachatele vraždy. Tito pachatelé byli představeni v kapitole č. 2. V této kapitole byly také představeny možné faktory, které mohou ovlivnit toto vražedné jednání.

V první kapitole byl představen samotný akt vraždy, a jak je popsána v současném platném zákoníku. Čtenáři také získali zajímavý pohled na možnou první vraždu, rovnou bratrovraždu, Ábela Kainem. V této kapitole bylo také přiblíženo, jak byl trestný čin vraždy trestán před současným trestním zákoníkem a jak na něj bylo nahlíženo.

Ve druhé kapitole byla čtenáři přiblížena osobnost pachatele vraždy. V první polovině této kapitoly práce rozebírá typologii pachatelů, jejich rozdělení a klasifikace. Práce také poukazuje na rozdíl mezi sériovým vrahem, masovým vrahem a záchvatovým vrahem. Je zde také přiblíženo, že sériový vrah může být rozdělen na organizovaného a dezorganizovaného. Tato část dodává pro zajímavost, že vrazi se vyskytují také v lékařském prostředí, přibližuje, kdo jsou vlastně nájemní vrazi, a nastiňuje, že i ženy mohou být pachatelkami vražd. Ve druhé části této kapitoly práce rozebírá faktory, které mohou ovlivnit vražedné jednání. Velkou částí, která může toto jednání ovlivnit, je agrese a agresivita. Dále práce rozebírá dětství těchto pachatelů a rodinu, která může mít na vývoj dítěte veliký vliv a díky ní může dítě vyrůst například v sériového vraha. Dále se práce zabývá motivací, která se v průzkumném šetření jeví jako možný fakt, který může společnost na těchto pachatelích přitahovat.

Ve třetí kapitole se práce zabývá právě onou fascinací trestným činem vraždy a jejím pachatelem. Je zde zmíněn slavný případ Kitty Genovese, který je nám dodnes záhadou. Je zde také zmíněná mediální manipulace, která by mohla být podkladem pro další zkoumání spojené s tematikou fascinace těmito pachateli. Byl zmíněn i seriál Dexter, který nám odkrývá jiný způsob fascinace těmito pachateli. V neposlední řadě je zde zmíněna právě ona fascinace mladých žena sériový vrah Ted Bundy, který měl právě fanklub obdivovatelek. Nebyl také jediným vrahem, kterého i dodnes někteří lidé obdivují. Na konci této kapitoly je zmíněn podcast Opravdové zločiny, který se týkal dvou posledních hypotéz.

Ve výzkumném šetření byly zjištěny zajímavé výsledky. Potvrdil se fakt, že mladé ženy jsou velmi fascinovány touto tematikou. Dotazovaných osob ženského pohlaví bylo o 88 % více než osob mužského pohlaví. Už jen tento fakt, že především mladé ženy chtěly vyplnit tento dotazník, právě tento fenomén dokazuje. Výzkum zjistil, že jak mladé ženy, tak mladé muže zajímá na této tematice především motiv a psychický stav pachatele trestného činu vraždy. Také výsledky výzkumného šetření poukazují, jak je populární podcast Opravdové zločiny, který se právě touto tematikou zabývá.

Díky vysokému počtu respondentů by bakalářská práce mohla posloužit po účely dalšího zkoumání. V čem vidím nedostatek, je menší počet studií právě na tuto tematiku. Myslím, že je to opravdu populární téma a že by bylo zajímavé mít pro srovnání větší počet studií.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: A. Čeněk, 2004, 431 s. ISBN 80-86473-86-4.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policjení psychologie*. Praha: Portál, 2000, 256 s. ISBN 80-7178-475-3.

DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie masových vrahů*. Praha: Grada Publishing, 2015, 312 s. ISBN 978-80-247-5599-1.

DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů*. Praha: Grada Publishing, 2013, 472 s. ISBN 978-80-247-4371-4.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

HERETIK, Anton. *Extrémna agresia I., Forenzná psychológia vraždy*. Nové Zámky:Psychoprof, 1999, 280 s. ISBN 80-968083-3-8.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

IŁOWIECKI, Maciej a Petr ŽANTOVSKÝ. *Manipulace v médiích*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008. ISBN 978-80-86723-50-1.

KLÍMA, Josef. *Nejstarší zákony lidstva. Chammurapi a jeho předchůdci*. Vydání I. Praha: Academia, 1979. ISBN 509-21-856.

MALÝ, Karel. *Trestní právo v Čechách v 15. - 16.století*, Praha: Univerzita Karlova, 1989

MAREŠOVÁ, Alena, Radovan HAVEL, Milada MARTINKOVÁ a Miroslav TAMCHYNA. *Násilná kriminalita v nejisté době*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. ISBN 978-80-7338-149-3.

MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-x.

NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, 451 s. ISBN 80-7357-026-2.

SANDERSON, Catherine. *The Bystander Effect: The Psychology of Courage and Inaction*. London: HarperCollinsPublishers, 2020, 240 s. ISBN 9780008361624.

SLATER, Lauren. *Pandořina skříňka: nejvýznamnější psychologické experimenty dvacátého století*. Praha: Dokořán, 2008. Aliter (Argo: Dokořán). ISBN 978-80-7203-985-2.

ÚLEHLOVÁ, Dagmar. *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2009. ISBN 978-80-7013-502-0.

UNTERWEGER, Jack. *Očistec, aneb, Cesta do kriminálu*. Vimperk: Tina, 1994. ISBN 80-85618-16-8.

VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-717-8308-0.

VETEŠKA, Jaroslav a Slavomil FISCHER. *Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace*. Praha: Grada, 2020. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0731-5.

VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-0791-5.

VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8.

Výklady ke Starému zákonu. Díl 1, Zákon: Genesis. Exodus. Leviticus. Numeri. Deuteronomium. Praha: Kalich, 1991. ISBN 80-7017-408-0.

Elektronické zdroje

BONN, Scott. *Why We Love Serial Killers: The Curious Appeal of the World's Most Savage Murderers* [online]. USA: Skyhorse Publishing, 2014 [cit. 2022-04-06]. ISBN 9781629144320. Dostupné z: <https://www.amazon.com/Why-Love-Serial-Killers-Murderers-ebook/dp/B00NS42FBW>.

Dexter [seriál]. Tvůrci MANOS James Jr. A Clyde PHILIPS. USA, 2006–2022.

FRIEDMAN, Emily. Andrew Conley Says He Was Inspired by 'Dexter' to Strangle Brother: Girlfriend of accused teen killer says he was "happiest" she had seen him. *ABC News* [online]. 4. prosinec 2009 [cit. 2022-04-11]. Dostupné z: <https://abcnews.go.com/US/teen-television-show-dexter-inspired-kill/story?id=9252620>.

ISENBERG, Sheila. *Women Who Love Men Who Kill: 35 True Stories of Prison Passion* [online]. Diversion Books, 256 s. 2021 [cit. 2022-04-06]. ISBN 9781635768077. Dostupné z: <https://www.amazon.com/Women-Who-Love-Men-Kill/dp/1635768098>.

MORTON, R. J. Serial murder: Multi-Disciplinary Perspectives for Investigators [online]. Washington, D.C.: Behavioral Analysis Unit-2, National Center for the Analysis of Violent Crime, 2005 [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://1url.cz/uK7UH>.

Násilné trestné činy. *Policie ČR* [online]. 2022 [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/nasilne-trestne-ciny.aspx>

The Dexter Copycat Killer: He'd already picked out another two victims. *The True Crime Edition* [online]. 1. června 2021 [cit. 2022-04-11]. Dostupné z: <https://www.truecrimeedition.com/post/the-dexter-copycat-killer>.

True Crime: Meaning of true crime in English. *Cambridge Dictionary* [online]. [cit. 2022-04-11]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/true-crime>

Podcasty

BECHYNKOVÁ, Lucie a Barbora KRČMOVÁ, epizoda 1. In: Opravdové zločiny. [podcast]. 2020a. Citováno [2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.opravdovezlociny.cz/epizoda.php?e=eaiuf6>.

BECHYNKOVÁ, Lucie a Barbora KRČMOVÁ, epizoda 24. In: Opravdové zločiny. [podcast]. 2020c. Citováno [2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.opravdovezlociny.cz/epizoda.php?e=ee091t>.

BECHYNKOVÁ, Lucie a Barbora KRČMOVÁ, epizoda 6. In: Opravdové zločiny. [podcast]. 2020b. Citováno [2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.opravdovezlociny.cz/epizoda.php?e=eaiuf6>.

Online rozhovory

DRBOHLAV, Andrej. Na rovinu o psychike vrahov: Môže sa ním stať každý z nás. 2020. In: *Youtube* [online]. 1. 4. 2020 [cit. 2022-2-22]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Fq_wxTZ_M9I.

HERETIK, Anton. Psychológ: Každý z nás je agresor. Či sa staneme aj vrahom, sa rozhodne do troch rokov veku. 2019. In: *Youtube* [online]. 3. 2. 2019 [cit. 2022-2-22]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Wpp_bxzJEcs.

Legislativa a legislativní dokumenty

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Statistická ročenka kriminality. Info data. Statistika a výkaznictví. In: *Justice.cz* [online]. 2019 [cit. 2022-1-1]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon. In: *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s.r.o. 2010–2021 [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-140>.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s.r.o. 2010–2021 [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.

Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon. In: *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s.r.o. 2010–2021 [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-86>.

Periodika

BOLING, Kelli S. a Kevin HULL. *Undisclosed Information: Serial Is My Favorite Murder: Examining Motivations in the True Crime Podcast Audience*. *Journal of Radio & Audio Media* [online]. 2018, 16. dubna 2018, 25(1), 92-108 [cit. 2022-04-10].

Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/19376529.2017.1370714>.

DOI: 10.1080/193765292017.1370714.

CLAUSEN, Line Seistrup a Stine Ausum SIKJÆR. When Podcast Met True Crime: A Genre-Medium Coevolutionary Love Story. *ArticleLeviathan: Interdisciplinary Journal in English* [online]. The Journal Editors, 2021(7) [cit. 2022-04-11]. ISSN 2446-3981. Dostupné z: <https://tidsskrift.dk/lev/article/view/125213/172080>.

VICARY, Amanda M. a R. Chris FRALEY. *Captured by True Crime: Why Are Women Drawn to Tales of Rape, Murder, and Serial Killers?*. *Social Psychological and Personality Science* [online]. 2010, 1(1), 81-86 [cit. 2022-04-10]. ISSN 1948-5506. Dostupné z: <https://1url.cz/PK7Uw>.

Ilustrace

[Clark Olofsson a Jan-Erik Olsson]. In: *truecrimeedition.com* [online]. 7. červen 2021 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.truecrimeedition.com/post/stockholm-syndrome>. Vlastní úprava.

[Dexter Doll]. In: *uponamidnightdreary.com* [online]. 2022 [cit. 2022-04-07]. Dostupné z: <http://uponamidnightdreary.com/wp-content/uploads/2011/12/dexter-action-figure.jpg>.

[Dexter Morgan]. In: *villains.fandom.com* [online]. 2022 [cit. 2022-04-07]. Dostupné z: https://villains.fandom.com/wiki/Dexter_Morgan.

[Jack Johann Unterweger]. In: *botstiberbiaas.org* [online]. 26. říjen 2021 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://botstiberbiaas.org/austrian-jack-the-ripper-unterweger/>.

[Mikina hoodie "Jsem zločinožrout!" černá]. In: *zlocinozrouti.cz* [online]. [cit. 2022-04-07]. Dostupné z: <https://www.zlocinozrouti.cz/p/mikina-hoodie-jsem-zlocinozrout-cerna>.

[Zac Efron stars as Ted Bundy in Extremely Wicked, Shockingly Evil and Vile]. In: *popbuzz.com* [online]. 30. leden 2019 [cit. 2022-04-07]. Dostupné z: <https://www.popbuzz.com/tv-film/news/zac-efron-kathy-kleiner-rubin-ted-bundy/>.

Seznam obrázků

Obr. č. 1 - Dexter Morgan (villains.fandom, online).....	33
Obr. č. 2 - Panenka Dextera (uponamidnightdrear, online).....	33
Obr. č. 3 - Jack Johann Unterweger (bostiberbiaas, online).....	35
Obr. č. 4 - vlevo Clark Olofsson, vpravo Jan-Erik Olsson, (truecrimeedition, online) .	37
Obr. č. 5 - vlevo Zac Efron, vpravo Ted Bundy (popbuzz, online).....	40
Obr. č. 6 - Podcast Opravdové zločiny (spotify, online)	43
Obr. č. 7 - Mikina (zlocinozrouti, online).....	43

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - Rozdíl mezi organizovaným a dezorganizovaným sériovým vrahem	17
Tabulka č. 2 - Pohlaví dotazovaných osob	48
Tabulka č. 3 - Věk dotazovaných osob	48
Tabulka č. 4 - Zájem o problematiku spojenou s pachateli vražd	49
Tabulka č. 5 - Příčina zájmu o pachatele trestného činu vraždy	51
Tabulka č. 6 - Získávání informací o pachatelích trestného činu vraždy	52
Tabulka č. 7 - Podcasty	54
Tabulka č. 8 - Podcast Opravdové zločiny	54
Tabulka č. 9 - Pravidelnost posluchačů epizod podcastu Opravdové zločiny	55
Tabulka č. 10 - Zvýšení zájmů o pachatele vražd díky podcastu Opravdové zločiny	55

Přílohy

Příloha A: **Dotazník**

Fenomén fascinace trestným činem vraždy a osobností pachatele vraždy

Ráda bych Vás poprosila o vyplnění krátkého dotazníku ke své bakalářské práci, která se zabývá fenoménem fascinace trestným činem vraždy a osobností pachatele vraždy. Tento dotazník je určen především mladým dospělým ve věku od 20 do 35 let. Avšak budu ráda i za respondenty z jiných věkových kategorií. Dotazník je anonymní a výsledky budou použity pouze pro účely bakalářské práce.

Předem Vám děkuji za odpovědi a za Váš čas.

Veronika Pavlisová

1. Jaké je Vaše pohlaví?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- a) Žena
- b) Muž
- c) Nechci uvádět
- d) Jiné

2. Jaký je Váš věk?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- a) 19 a méně
- b) 20–35
- c) 36 a více

3. Zajímá Vás tematika spojená s pachateli vražd?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- a) Ano
- b) Ne

4. Co Vás na pachatelích vražd zajímá nejvíce?

Nápověda k otázce: *Prosím seřadte od nejdůležitějšího po nejméně důležité (1=nejdůležitější)*

Psychický stav

Motiv

Modus Operandi (způsob provedení vraždy)

Trest

Prediktory (předpoklady k vražednému jednání)

Vzhled

Lokalita vraždění

Počet obětí

Intelligence

Typ vraha (sériový, masový, záchvatový,...)

5. Pokud v předešlé otázce nebyl faktor, který Vás zajímá na vražích, prosím vypište jej.

Nápověda k otázce: *Pokud v předešlé otázce byly vypsány všechny faktory, které Vás zajímají, prosím přeskočte tuto otázku.*

.....

6. Co si myslíte, že je hlavní příčinou Vašeho zájmu o pachatele vražd?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

a) Chci se dozvědět, jak se před těmito pachateli bránit

b) Zajímá mě psychický stav pachatele

c) Zajímá mě provedení vraždy

d) Jiné...

7. Kde se dozvídáte nejvíce informací o pachatelích vražd?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

a) Filmy/seriály/dokumenty

b) Odborná literatura

c) Beletrie (umělecká literatura, poezie, drama, detektivní, sci-fi, fantasy a další)

d) Publicistika (články, reportáže, interview, fejeton a další)

e) Podcasty

f) Jiné...

8. Jak často sledujete filmy/dokumenty/seriály s tematikou vražd?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- a) 0–1x do měsíce
- b) 2–5x do měsíce
- c) 6–9x do měsíce
- d) 10 a vícekrát do měsíce
- e) S touto tematikou nesleduji vůbec

9. Jak často čtete literaturu s tematikou vražd?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- a) 0–1x do měsíce
- b) 2–5x do měsíce
- c) 6–9x do měsíce
- d) 10 a vícekrát do měsíce
- e) S touto tematikou nesleduji vůbec

10. Posloucháte podcasty s tematikou vražd? Pokud ano, jak často?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- a) Ano poslouchám, více než 3x do měsíce
- b) Ano poslouchám, méně než 3x do měsíce
- c) Podcasty s touto tematikou neposlouchám

11. Posloucháte podcast Opravdové zločiny?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- a) Ano, poslouchám
- b) Ne, neposlouchám

12. Pokud jste v předchozí otázce odpověděli, že posloucháte podcast Opravdové zločiny, jak často jej posloucháte?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- a) Pravidelně poslouchám každou epizodu
- b) Poslouchám každou druhou epizodu
- c) Tento podcast pravidelně neposlouchám
- d) Tento podcast neposlouchám vůbec

13. Pokud jste odpověděli, že posloucháte podcast Opravdové zločiny, myslíte si, že tento podcast může za zvýšení Vašeho zájmu o vrahy?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- a) Ano, myslím si to
- b) Ne, nemyslím si to
- c) Tento podcast neposlouchám